Saare maakonna

koolinõunike päevaraamat

1926 - 1927

J. Koppel.

K 11649

Saare maakonna kaolinõuniku

J. Kappeli

päevaraamat 1926–1927.

PEM 11649
373.307
KK67

Juhataja.

A	1. Anseküla	N: 58.
	2. Armuadra	35
	3. Atla	61
	4. Audla	43
G	5. Gaklandi	48
H.	6. Haamse	12
	7. Haeska	29
	8. Harjala	13
	9. Hellama	49
	10. Helme	14
J.	11. Jõiste	37
K	12. Kaali	25
	13. Kaarma	11
	14. Kaarma Suuroalla	3
	15. Kahtla	69
	16. Kahutsi	41
	17. Kandla	6
	18. Kailuka-Wätta	22
	19. Kapi	53
	20. Karala	60
	21. Karuste	67
	22. Kavandi	38
	23. Koikla	33
	24. Koimla	47
	25. Koksi	26

	26. Käesla	5
	27. Kärla	8
	28. Kõruse	63
J.	29. Jlpla	20
L	30. Laadjala	10
	31. Leisi	72
	32. Lemala	46
	33. Lüra	52
	34. Lisma	21
	35. Lulupe	30
	36. Lõetsa	50
	37. Lõopõllu	2
	38. Lõõne	28
	39. Lümmada	59
M	40. Maasi	56
	41. Mõntu	68
	Mastjala - lõpul.	
P	42. Paadla	4
	43. Pahila	39
	44. Pahua	27
	45. Pamma	31
	46. Pidula	7
	47. Piiri	54
	48. Purtsa	32
	49. Pähkla	24
	50. Pärsama	34
	51. Püha	18
	52. Püha kurttumm.	19

R

53. Rahuste 65
54. Raotsiküla 62

S

55. Saaremaa ühisg. 16
56. Saikla 42
57. Salme 57
58 Saurere 15
59. Simmisk 51

T

60. Taaliku 40
61. Tamse 55
62. Tiirimetsa 45
63. Targu-Jide 1
64. Tarnimäe 71
65. Triigi 36
66. Tälluste 23
67. Töästuse 17
68. Türju 66

U

69. Uue-Lõve 9
70. Uuemõisa 70

W

71. Wanakubja 73
72. Wana-Lõve 44
73. Wintri 64

Wästa = Käänuka

74. Mustjala 74

№ 1. Torgu-Jide kool.

Kvalis I – IV klass. Juhataja Vassili Russ.
Eestikeel II+III kl. Õp. Salme Raun. III klassil kohati väga halb õigekirjutusest arusaamine. Soovitan võimalikult igas tunnis õigekirjutuse reeglite peale tähelepanu juhtida, kas või mõni minut aega.
Peast ütlemisel vaheldab III kl. palju tähti ja lõppe luuletustes, ilma et õpetaja selle peale reageeriks.
I tunni järele juba kõik leiva kallal, ka ei lähe lapsed õue vaheltunnis, said tolknevad klassis, ehkki õues väga ilus ilm. – Õp. Raun on siin koolis esimest aastat. – Revideerimine oli ühes osakonna juhataja ga, kes ruttas, nii et põhjalikum revideerimine ära jäi.
Matemaatika I+IV kl. Õp. W. Russ. #H- ja klassilised arvud – ilma asjata on nii suurte arvudega tegemist teha.

14. oktoobril 1926.

II kord:
Usuõpetus II+III kl. Õp. W. Russ. Väga vanamoeline piibliloo jutustamine.
Ajalugu IV kl. Õp. S. Raun. Umbes pool klassivastab küsimustele sellest osast, mis läbimindi.
Käsitöö I+II+III kl. poistel. Õp. Russ. Paisid on kõik tõas. Tehakse igasuguseid mänguasjakesi, tooliksed, sahtrikesed, kaltsulikowe jne.
Saksakeel IV. Õp. Raun. Õpetamine läheb korda.

13. mail 1927.

№ 2. Lõopällu kool.

Koolis I–IV kl. Juhataja Johannes Nääb. Looduslugu V klassis. Õp. Natalia Umber. Jutustus taimede seemnetest, nende idanemise võimest – läheb karda. Puudub aga, nagu iseka õp. Umberi juures, igasugune näitlikkus, mis tundi palju elustaks. Oleks ju lihtne asi alnud herne või oa tera klassi tuua, tema poole ja ida vaadelda ja lõpuks idanema panna, et siis ka idanevat taimest ka järkjärgulet vaadelda. Küsin lapsi taimede mõjust keerishoiu peale, lapsed vastavad täiesti rahuloldavalt. – Rohkem tunde siin sel päeval kätte ei saanud.

14. oktoobril 1926.

Waata lehte 47.

№ 3. Kaarma Suuredalla kool.

Koolis I–VII kl. Juhataja Aleksander Jakson. Matemaatika I+IV kl. Õp. Mary Jakson. Tunnipidamise viis väga kena. Õpilaste arenemine ei ole üldiselt nõrtes kuigi suur, I klass oolib plasteliinist numbreid – see on hea; kuid iks laps vahetab 6 nii: 9-ja ka kirjutab nii.

Matemaatika III kl. + eestikeel II kl. Õp. Glafüra Aleksandrof. II kl. äärmiselt nõrk ja oskamata lugemises. Minu tundmise järgi ei ole ükski neist II klassi

väärilise arenemisega. Õpetamise viis on aga väga mõnus. Distsipliini peab tugeva ja mõnusalt.

Saksakeel III kl. Õp. Mary Jakson. Keeleõpetus põhjeneb suusõnalisel jutuajamisel, mis ja õige printsiip. Ei ole aga tuttavatelavad sõnad küllalt kavakindlalt läbimõeldud. Liiga suur on sõnade rohkus, millega lapsed tunnis korraga puutuvad, nii et õpilasel ei jää teadvusesse, millised sõnad tal tuleks meeles pidada, kuna kõiki nii kui nii ei jõua. Pealegi ei kirjuta õpetaja õpitavaid sõnu tahvlile, vaid õpilased nad vihku kirjutaks ja vaid nad siis neid korrata ja meelespidamist värskendada ja kinnitada võivad. Ka aitaks tahvlile kirjutamine tugevalt õigema häälduse omandamiseks kaasa, sest siis aitaks sellele ka nägemise meel kaasa, mitte ainult kuulmine; pealegi saaks õpilane ühtlasi saksakeele õigekirjas aluse alla. Nii ütleb üks laps sõna „fünf", mis sel tunnil antii, järjekindlalt „fümps", kus juures ka häälik f hästi kuuldavale ei tule. Kui nüüd laps näeb „fünf," siis veel ütleks „fümps". Kõrs üksi ei suuda tabada kõiki hääliknid. Ja „f" häälikut väga temaga esimesel korrapuutumisel õieti häälduma harjutada. Igatahes ei suutnud tõö kõiki lapsi, eriti poisse kaugeltki kõita, nii et põistel kõrvaliste tööde tuju terve tunni vestel ei lakkanud. Sellejuures larkis õpetaja nad selma vahelegi jääda, nii et mul mitu korda tuli mõnele poisile märkus teha, kes alati oma näppude vahel midagi meisterdas. Eriti poisse ei suutnud tund kõita. — Ma ei kujuta ette, kuidas poiss ometi aastad läbi tundides kõrvaliste asjo meisterdab ja juba III-sse klassi jõudnudon, ja miks sarnaste meisterdamist juba esimestel kvalinädalatel ei likvideerita.

Tööõpetus kõigis klassides, kusjuures IV, V ja VI klassi

poisid õp. Rehepapp'i juhatusse koondet; I klass ja IV klassi tütarlapsed õp. M. Jaksoni ja II + III klassi õpilased õp. Aleksandroff'i juhatusse, Noorematel klassidel ja tütarlastel leidub veel ühteleist - noorematel vaolimist, tütarlastel varda ja näela tööd, kuna aga poisslaste tööõpetus IV, V ja VI klassis, kus juba tõsisemaid töid teha võiks, on äärmiselt viletsas seisukorras, - tööriistade puudusel. Kõigevähematki tööriista ei ole olemas õp. Rehepapp'i ütelusе järele, peale kolme pussnoa. Ei ühtegi raamatukoitmise riista ega muud pole absoluutselt olemas. Sellest siis ka IV, V ja VI kl. poiste tööteolek selles tunnis, mis niisama nokitsedes ja tööta mööda läheb ja selle tõttu ka õpetajale äärmiselt raske on. — Maavalitsusele sellest teatatud. — Klassid ja kantselei on külmad ja siimaani kütmata olnud.

16. oktoobril 1920.

№ 4. Paadla (Kõrküla) kool.

Koolis I + II klass. Õp.-juh. Aleksander Allik.
Lapsed näevad kaunis kenad välja. Õues omakeskel olles (õp. pole veel tulnud) teevad kenad mängumallatust, ilma halva maigita.
Emakeel. I klassile annab õpetaja tükki raamatust „ära kirjutada". Meid huvitas see. Kuid, nagu oodata võis, on kiri ainult staresejalad. Paar lehekülge on küll sirgeid elemente (pulgakesi) kirjutatud, kuid neist pole

midagi välja arendatud. Neile järgneb juba kohe
kiri, suurte ja väikeste ja igasuguste tähtedega. Ei
saa õpetaja ilma (kirjalikkude?) märkusteta (heftides?)
läbi, nagu: „Tarvis vildakjoont tähele panna;" „kas sa
kõva p ei mõista kirjutada;" „see ei ole kiri; tarvis kõik
tähed hästi ära raadata" jne. — Need märkused kan-
navad rohkem pragamise ja süüdistamise iseloomu,
et lapsed „ei mõista" paremini. Tarvis on aga „õpe-
tamist." Kirjutama õpetamise süsteem puudub täies-
ti, nagu ikka õp. Allika juures.
II klassis on tüüne lugeda. Loetakse läbi ja
siis hakatakse selle tüki sisu arendama, mis ku-
juneb täiesti pikaks muraali õpetamise või usu-
õpetuse tunniks, kuna keelelistest küsimustest jut-
tugi ei ole. ×
I klass on rahul oldavalt puhas, samuti ka õpe-
taja ruumike, kus isegi lamp laual on sedakorda
ilma tolmuta. Päevaraamat on rahuloldavalt
peetud.

1. novembril 1926.

№ 51. Käesla kool.

Koolis I–IV kl. Juhatajaõp. Johannes Borman.
Võimlemine I+III kl. Õp. Anastasia Maripuu.
Võimlemine korraldatud eesruumis – reha pöörded,
käte ja jalgade välja sirutused, palliviskamine ja
püüdmine. ~~Kolmas~~ III klass võiks palliviskamist tra-
gedamalt teha, muidu läheb korda, tehakse mis

võimalik.

Laulmine II+III kl. Õp. Borman. Läheb natuke raskepärasteks, puudub kergus ja ladusus. Laste keha seis ei ole õige: rind ei ole vaba, käed ei ole vabad, mõned laulavad kinnise suuga, teistel näod krimpsus, kolmandatel pead ripanil jne.

Tööõpetus II+III kl. Õp. An. Mařipuu Vanematel tütarlastel nõelatööd, nooremail papi- ja paberilõikus; poistel raamatusidumine; on ka raamatupress ja höövel, mida poisid ka tasvitavad.

Matemaatika I+III kl. Õp. Borman. I klass kirjutab praegu nr. 7. Teised numbrid peavad kirjutatud. III klassil on ülesanne, aga on sellega natuke nagu kana taksus; ülesande tingimised ei ole lastel päris-lalt teada – teiste sõnadega, ei ole ülesandest ülemaadet; see tähendab, ei ole ülesanne küllalt selgeks tehtud, enne kui lapsed tema kallale asuvad.

Usuõpetus I+II kl. Õp. Borman. „Jakob ja Anna"-lauastusega; põhimõte õige. Väga järsk üleminek moraali peale. Tundub ka schabloonilisi küsimusi ja vastuseid, nagu: Õp.: „ kas mõni kuritegu jääb saduseks?" Lapsed: „Ei jää". Õp. rahuldub. – Tegelikult on aga asi teisiti. Tuleb õpetaja seletustest selgelt välja, et „selleperest ei pea ka salajas kurja tegema, et see innagi välja tuleb, ilmsiks saab. See ei ole õige seisukoht. Kuku jääb siis inimese sisemine kasvatus.

1. Novembril 1926.

№ 6. Kandle kool.

Koolis I–IV kl. Juh. Kirill Umal.
Eestikeel I+II kl. Õp. K. Umal. Kiri I klassil karralik. Tundub rutuline üleminek mõnest tähest. Tuleb laste tähelepanu juba alguses juhtida doppelt tähtede nähtusele, seda selgitada ja väikesi vastavaid harjutusi teha.
Eestikeel III+IV kl. Õp. Nelly Kald. IV klassil dikteerat. III klass kirjutab raamatust silpidesse lahutades. Õp. paneb küsimusi sõna struktuuri kohta kirjutatavas sõnas, mis kena. Üldse tundub kaunis kena töökas vaim. Kehtid lastel karralikud.
Matemaatika I+II kl. Õp. K. Umal. I klassiga hea töötamine; selged ja tragidad vastused kümneliste ja ühtede kohta. Õp. kirjutab: „2 kümnelist + 2 ühtlist" ja küsib, kas nii on õige seda kirjutada. Ja teeb lastele selgeks, et nii ei olla õige. Õige olla: 20+2. Siin on eksitus; mõlemad on õiged; küsimus võib siin ainult seista: kumb on parem. Sest ka 20+2 kohta võiks öelda, et see ole õige, vaid 22 on õige!

2. novembril 1926.

№ 7. Pidula kool.

Koolis I–IV kl. Juhataja Jakob Lauf.
Matemaatika III+IV kl. Õp. Helene Tamberg. IV klassi

õpilane loeb tahvli juures ise oma ülesande, mille numbri õpetaja nimetas, kuid ei suuda ülesande mõttest mitte aru saada. Sellest on tingitud õpetaja märkused, nagu: „Te ei ole viist ülesannet hästi tähele pannud!; „kas töölised, või lambad kuskil aia ääres on need, mis sa nüüd välja arvesid." — Jälle kord kinnituseks, et lastele tuleb ülesanne sõnaliselt selgeks teha enne, kui nad arvamisele asuvad. Mõtteta on ka lapse arvaldusjagamisel: „üks null jääb üle, see paneme siia alla.

III klass teeb oma arvulisi ülesandeid, nagu 282 × 307 ja teisi sarnaseid täiesti mehaaniliselt. Õp. küsib: „Noh, mis selle nulliga siis nüüd peale hakata". Laps ei teagi temaga midagi peale hakata vaid jääb kimpu. Õpetaja: „Noh, nulliga ei korrutata ju". Null tundub juhuslisena, mitte ettenähtuna. Õpetaja kutsus lapse ennem tahvlile, siis loeb tale ülesande ette. Nii siis mitte klassile, vaid üksikule lapsele. Teisega nii-sama. Ei lase ka last korrata ülesannet. Laps ilma ühegi sõnata hakkab tööle, ütleb aga kohe, mis tehte ta teeb. Näiteks — oli ülesanne: „ühe hobu-sele antakse 15 naela kaera, kui palju tuleb 19 hobusele." Poiss, tõõle asudes: „Tuleb liita"; teine: „Tuleb korrutada". „19 korda 15 tuleb võtta" — ütleb kolmas; neljas: „Tu-leb kümneliste summa kokku arvata, mis ~~tuleb~~ korrutamisest tuleb". Poiss kirjutab:

19 ← ja ütleb: „4 alla, 5 meele". Teine poiss
15 tuleb ja kirjutab: 19
Selgus ja kindlus puudub täielikult. 15
95
91

Eesfikseel III + IV kl. Õp. J. Laul. IV klass teeb harjutusi koma paigutamises kirjalikult. III klass nimetab lugemisel nimisõnu — ja see kestab mõlemail terve tunni.

See tundub III klassile igavana.

Matemaatika I+II kl. Õp. H. Tamberg. I klassil ülesanded suusõnaliselt ja püüs — läheb päris elavalt. II klass kirjutab kaustikusse: „Ülesanne nr see ja see." Sellele järgneb üks küsimus, ilma et mõnikord rehkendatudki oleks, ja järgnel jälle teine. Seega töövõrratumad ja plaanitumad.

Saksakeel III+IV kl. Õp. Tamberg. Seletus III klassile, kuhu või millal suur täht kirjutatakse, tundub juhuslikena, nii mõõdamisnnes antuna. IV klassil puudub ch (ich), vaid on kõva (ach), ka õpetajal. Raamatust loetakse seda, mis õieti räägitud peaks lastega; nagu: „ich nehme die Kreide und zeichne einen Strich" tüksist „Fritz Strichmann". Asjata on lasta lapsi üksteise järele lugeda ja jälle lugeda, vaid lasta rääkida, joonistades „Fritz'u". Õpetaja parandab lapse „wertig"; laps ütleb uuesti „wertig" ja nii süs jääbki. Selle asemel, et kõik 1½ last tüki läbi loeksid, on vajalikum kui 4-5 last teda ilusasti läbi loeksid ja vastavad joonistused teeks. Raske mulje jätab ülemäära raamatu tarvitamine; isegi küsimuse, mida õp. lapsele ette panek, „aitab ka raamatust lugedes! Lõpuks joonistab üks süsi Fritz Strichmann'i tahvlile, selle juures äärmiselt väga rääkides, nagu oleks siin nüüd joonistamisel pea tähtsus! Õpilase ebaõige lõõldamise puhul naeratab õpetaja, mis peale õpilane kahkumisest kõssu tõmbub ja häbelikult naeratab. See on nunal harjumus. Laps ei saa „Franzig" õieti lõõldada. Paari ratse järele jääb õpetaja asja nüüsamuti. See on halb viis.

Hommikupalve pidamine läheb korda.

3. novembril 1926.

№ 8. Kärla kool

Kool on I–VI kl. Juhataja k. t. Georg Tuling
Matemaatika III kl. Õp. Serafiima Tuling. Kolmekohaliste arvude lütmine läheb metoodipäraselt. Kõik klass võtab üsna aktüselt osa. Klassil on tööga kontakt.
Eesti keel. V + VI kl. Õp. Saulin. VI kl. lause alus ja öeldis – läheb korda. V klassis on harjutus väldete peale. VI klassis tuleb veel väldetega ette, mis enam ei tahtsi tulla.
Laulmine III klassil. Õp. G. Tuling. Läheb üsna ilusasti. Ka nootidega on tuttavad. Lauldav laul võiks aga nootides tahvlil laste silme ees seista.
Eesti keel I + II klass. Õp. S. Tuling. Õp. annab häid juhatusi I klassile raamatuhoidmise kohta. II klassil annab õpetaja häid selgeletusi kirjutuse kohta. Kiri on II klassil ilus.
Saksa keel V + VI kl. Õp. Saulin. Keeletundmine tundub peaksmisena. Käänete määramine lugemistükist võiks tugevam olla V klassil. Lugemine V klassil läheb korda; võiks veel rohkem d häälduselist ja h häälduselist sõna algul nõuda. Enam jutustamisi õpilastega tuleb tarvitada.
Usuõpetus IV klassis. Õp. Toomas Sõmmer. Joosepi lugu. Ettekanne kaunis kena, kuivitav, mitte kuiv-raamatuline.
Joonistamine ja tööõpetus I + II klassil. Õp. S. Tuling. Värvilisest paberitest lõikamine ja kleepimine, marjad jne.; värvide tarvitamine – läheb korda.
Joonistus ja tööõpetus III klassil. Õp. G. Tuling. Papist ruutude lõikamine jne. – läheb korda.
Maadeteadus IV kl. Õp. Väli. Lahed Eestis, väinad. Rohkem elavust tahaks näha õpilastes kaardi juures.

4. nov. 1926.

Vaata lehte 48, teine külg.

№ 9. Ilue-Lõuna kool.

Koolis I–IV klass. Juhataja Anton Rank.
Sarsareel III+IV kl. Õp. A. Rank. Reelt veel III klassil ei ole. Kirjutasid üksikuid tähti, ka IV klass, ainult et neil suuri tähed.
Matemaatika III+IV kl. Õp. A. Rank. Õpetaja töötab küll klassiga, kuid klass on nõnga passiivne. Üks poiss seletab oma tehtud ülesannet, kuid selle rehkendus ei ole õige, mida õpetaja ise lapsele teatavaks teeb. Õpetaja küsib: „Kellel on ka nii?“ — keegi ei tõsta kätt ega jaata. Õp. küsib: „Kellel on teisiti?“ — jällegi ei tõsta keegi kätt ega jaata. Ülesande lahendus täiesti valel alusel, nii õpilastel kui õpetajal, nii et tuleb tukandisse ja enam penni naela peale, kuna naela hinda sugugi kerges teada polnud, veel ainult puuda hinnaga opereerida tuli. Ülesanne oli:
„Segati kahte sorti suhkrut, 25 tk 2 3 margalist ja 25 tk 25,5 margalist. Müüdi kokku marka pund. Palju üldse kasu saadi.“ — See on IV klassiga. — III klassi juure minnes jätab õpetaja sama ülesande „veel korda“ praegu tunnil läbirehkendada küsimistega, kuid — ma usun, et tunnilõpuks keegi pole kaugemale jõudnud — saab näha!
III klassiga töötades ütleb õpetaja ühele: „Nagu näha, ei oska sa ka korrutada! Mine taha poole juurde; kuidas see on, et sa korrutamist ei oska!“ — Samane leidus õpetaja poolt kesk tunnis, et õpilane korraga korrutada ei oska, näitab, et õpetaja oma õpilasi ega nende võimisi ei tunne. Korrutada on 20×15 klg. Paisil, kes taha juures, ei ole küll aimugi korrutamisest, ei oska ei kirjutada ega rääkida. Olla alles eila näidatud — ütleb õpetaja. Kui nii,

süs pole miski haavavat märkust poisile taevis teha selle üle, et ta ei oska; süs pole selles midagi imestada.
Tunni lõpu poole hakkan vaatama IV klassi töid, mis „veel kord" teha anti. Esimesel, kelle töid vaatan, on kummi olevümaseni tehtemi õige, kuid viimane teha on: 1442,5
— 1060
382,5 m.
Mis poiss selle tehte juures mõtleb, ei tea, kuid igatahes näitab see seda, et poisil oma ülesandest ülevaadet ega selgust ei ole, vaid pudrune. Igatahes on sarnane nähtus lubamatu, eriti kui juba mitu tundi selle peale on ära raisatud. Vaatan ka teiste töid 6 — 7 tükki läbi — kõigil ühesuguse pudru; ühegil pole ühtegi küsimust kirjutatud, olgugi et käsk oli „küsimistega" kirjutada. Kellel valmis, neist on suurel hulgal 147,54; kuna ometi täpselt peab olema 147,5.
Eestikeel III + IV kl. Õp. Proovis. Diktaat Petersoni järele s ja ss peale. Kohtid on kirja poolest parandatud; vääre on kirjutatud; oma kirjaseadmisi ei ole. Mulle tundub, et see diktaat terve tunni kestab; see on ju harilik „juhus", et klassil on ikka diktaat „ette nähtud" revideerimise puhul. Selle juures tuleb õpetajal sagedasti märkusi teha tiitide puudumise, sulepea puudumise jne. kohta teha, mis omakorda näitab, et õpilastel see „ette nähtud" diktaat ikkagi ootamata oli; ehk ka tunnistab äärmist lohakust koolis. Ühtegi märkust ei tee õpetaja sulekoidmise kohta, olgugi et just esimeses laias poiss kirjutades sulest kinni hoidis; samuti ka on mitmel teisel näpud tindised. Märkuste tegemisega oleks õpetajal aega küll, kuna ta ainult IV klassile diktaadib, ja III klass iseseisvalt kirjutab — selpide harjutust. — Niiviisi: tund aega kestab üks diktaat.
Distsiplüün tundub paranenud olevat: ei ole enam haltilt naeravaid nägusi, kuid üldine tragidus puudub: tasa, rõgastil peaga vastamine õpetaja küsimiste peale, mitte tõust

või muud kodusse jäänud. Majakord ja puhtus jätab aga ikka soovida: klassi aknaid ei avata vaheteunis; õunblikumürske on klassis nurgast nurgani; tütarlaste magamistoas on vaim, mist mitmeaastasi muste õunblikumürske seinte küljes paadarist; sõnge, rusuv muljet. — Lastel tuimad näod. Sel päeval on veel teine rahvenduse tund. Nüüd täitsavad õpilased eelmist ülesannet paremini, kuid õpetaja laseb iseagi ühe naela hinda väljaarvata, mis käesoleras ülesandes sugugi tarvilik ei ole ja asja keeruliseks ja raskemaks teeb — selleet ehk tuleja ka üldine kasu 147,54 marka (mitte täpselt).

Wilispundurtest õpetamma juhatajale kirjalikult teatatud ja ringkonnajuhatajale suusõnaliselt.

12. novembril 1926.

№ 10. Laadjala kool.

Koolis I–IV klassi. Juhataja Eduard Jnt.
Klassid korralikult lubjatud, ka õpetaja ruumid; kuid klassid kütmata külmad.
Matemaatika III + IV kl. Õp. ~~Serafima~~ Lydia Tamm. III ja IV klassil on ühesugune materjal geomeetrilises aines. Õpetajal puudub sest järjekindlas õpetamisel, sest III klassile on juba ruumu mõiste antud (olgugi et see mõiste õpilastel mitte selge ei ole), kui korraga õpetajal nagu meelde tuleb, et: „me pole veel III kl. nurgast rääkinud" – ja läheb siis klassi nurka, et III klassile nurga mõistet selgeksteha. Sest on õnneta võte „nurga" selgitamiseks geomeetrias, sest selle nurga, kus õpetaja seisab, ja tasapinnalise nurga vahel on iseäraj vahe.
Eesti keel III + IV kl. Õp. E. Jnt. III klassile – lause algusest ja lõpust (algustäht ja lõpumärk). III klassi käekiri võiks parem olla. Ühel heftil on mitmed read sisse jäänud. IV kl. tundub nürgana häälikute väldetes. Laps kirjutab tahvlile: „Pildida". Õpetaja annab nea reeglid, millal ainsuse osastava lõpp i, e, ü, a lõpuga kirjutatakse. Siin on asjata raskelt meelespeetavate reeglitega lapse mälu koormata. Harjutada tihtsalt lõppe kuulama ja selle järele kirjutama; läheb aga õige kiri kuulmisest või häldamisest lahku, siis reegel appi.
Saksa keel III + IV kl. Õp. ~~Serafima~~ Lydia Tamm.
Väike lähitöötatud materjal klassile ette andmisel. Nelja aastaaja saksakeelsed nimed, kuid nii väike harjutatakse neid sõnu, et lapsed neid veel õieti ei häälda, lause tarvitamisest rääkimata, kui jaba õpetaja need sõnad tahvlile kirjutab. Seejärel siis laevad lapsed neid vaeriides. Ühes kirjutusel tarvitab õpetaja ise raamatut. On seda tarvis tõesti ?!! Sellest

ehk ka tunni üldine kahvatus, et õpetaja tunnis
saba ei ole, vaid raamatu vangis. Õpetaja kü-
simuse: „Wie fahren wir im Winter" peale hakkab
õpetaja kohe juba tahvlile kirjutama ja kobust joo-
nistama — mileks? Ilma, et lapsed mõistaksid
küsimust ehk üksikuid sõnu temas, nagu „fah-
ren." Kuidas ootab õpetaja vastust, kui õpilased
küsimust ei mõista. — Märkused käivad muidugi IV klassi kohta.

Jooginõu juures on põrand vees! Läbimädanend;
kraani all on kilutoos. Selle tõttu ka siit põrand
mäda ongi. Wõiks soliidsemaid asju nõuda.

16. novembril 1926.

II kord.

klassidevaheline koorilaulu tund piiri algama kell 8.
Kell 3/4 8 (kalmistrandist kaheksa peal); on alles paar
last, kes klassi juhatavad. Üksikuid lapsi tuleb har-
va; õpetaja-juhataja Eduard Jnt, kes mainitud tundi
annab, ilmub üksele poolikult riietatud: ilma kraeta,
tovingades; kõigi tunnemärkide järele ei hakka tund
mitte kell 8. Üldse on see tund hoolsuse jäänud,
nagu residentsimisel selgus, Wiimaks algab tund.
~~Matemaatika~~ Õpetaja taskukella järele on väikese
hilinemine kui minu oma järele. Õpetaja ei pane
küllalt rõhku üksikute häälte puhtuse peale; tema
oma hääl on domineerin.
Matemaatika III kl. + saksakeel IV kl. Õp. ~~Leopold~~ Lydia
~~Ma~~ Tamm. III kl. tutvustamine 4kohaliste arvu-
dega lahutamises. Töö läheb korda, kuid lastele on

see juba enneqi tuttav, nii see tundus – asjata töö.
IV klassi saksakeeles esiti vigade parandus, siis lugemine. Lugemine läheb korda, kuid eksimiste peale ei reageeri mitte klass, nagu oleks see neile ükskõik, kas õieti või valesti loetakse; sagedasti ei reageeri ka õpetaja mitte. Lugemisele tõlketa järgneb lugemine tõlkega. Jääb aga puudu kõnelemise harjutused. „Setzen" ja „sitzen" vahe pole lastele selge – ja õpetaja andis setzen kohta ebaselge, iseqi ebaõige seletuse: – „istub – ainult üks"! Hefttide järelvaatusel selgus, et need õpetaja poolt väga laialt on parandatud. Üks õpilane kirjutab pole aasta jooksul „Fehlesverbesserung", ilma et õpetaja seda oleks parandanud. Teisel on tõlgitud: auf den Stuhl – tooli peale; õpetaja on parandanud: tooli taha. Nagu õpetaja pärast seletas, olla raamatus olnud: hinter den Stuhl; õpilane aga kirjutanud auf den Stuhl, mis õpetaja poolt parandamata jäätud ning ainult tõlge parandatud. Õpetaja poolt parandatud kirjatöödes leidus rohkesti vigu, mis tähelepanemata jäätud. Nõnda nimetatud „kodustes vihikutes ei ole mingisugust korda: mustad, määrdinud ja vigade purs. Õpetaja ütleb, et õpilased tahvli pealt on kirjutanud grammatilisi harjutusi, mida ta pärast mitte kontrollinud ei ole ja millega seletatav vigade purs, nagu: ich bin, du bist, er ist, wir bim" Prānsens jne., ühe sõnaga: mõtteta ja kasutu töö, isegi kahjulik, sest lapsed viluvad ebaõigele ja lohakale tööle.
III klassi rehkenduse vihikutes on ka palju õigekirja vigu, mis õpetaja poolt meelega parandamata jäätud, kui mitte matemaatikasse puutuv. Rehkenduse osa on aga parandatud. – Pean seda ebaõigeks, et õigekirja peale rehkenduse hefttides suuqi tähtsu ei panda; kuigi seal vigade paranduri mitte nõuda, aga iskaqi ära märkida, et õpilane selle peale tähelepanu pööraks.

Kodulugu I+II kl. Õp. Serafiima Tamm.
Tunni keskpunktiks on kask. Tund on rahuldav. Kase oksad klassi raamatu võetud.
Eesti keel III kl. + Looduslugu IV kl. Õp. Ed. Int.
Eesti keeles vältekorjutused. Looduslugu: soojuse levimine, mis katsete varal näidatakse. Tunni käsitlus kaunis hea, mahaarvatud asjaolu, et õpetaja väike lapsi jõudis läbi küsida ja üksikud liiga pikki seletusi andsid. Eesti keele vihikute läbivaatamisel võis märgata, et üksikud read on õpetaja poolt tähelepanemata jäänud.
Väänlemine III+IV kl. Õp. Ed. Int. Mäng laulu-dega. Õpetaja ei pane küllalt tähele õpilaste liigutus-te täpsust ja puhtust; mõned ei teegi kuigi palju.
Joonistamine I+II kl. Õp. Ed. Int., ka tööõpetuse-na. Värvilistest paberitest väljalõikamine, mis kujutavad loo-duse asju, nagu kumsed, lilled, seened — ja kleebivad neid lihtpaberile. Ka plastelüüni ja vooliimise töid on tehtud.
Usuõpetus III+IV kl. Õp. S. Tamm. Täiesti mõnus ja vilets tund. Tundub täielik ettevalmistamatus õpetaja poolt. On katekismuse sõnasõnaline pähetuupimine ja muidu mõtteta seletused. Täiesti igav ja kalk tund. Puudub elu ja hoog ja sisu.

12. veebruaril 1927.

Nº 11. Kaarma kool.

Koolis I – IV kl. Juhataja Juhan Allik.
Käsitöö III + IV kl. Õpetab tunniandja Marie Priske.
Väga paljudel lastel puudub töö- tütarlastel. Poistel õues õunapuude puhastamine – kes neid seal juhatab?
Looduslugu IV kl. Õp. Mihkel Pihel. Kärvitsast. Väike pool kärvitsat on klassis. Ülesa hea käsitusrüs. Edasi antakse üles purgand, mis aga juba raamatust loetakse – ei ole enam klassi tuua näha, näivata, loigata, närida, nuusutada, maitsta! Kahju küll et nii väikese näitlikkusega tuleb läbiajada ja leppida.

16. novembril 1926.

№ 12. Haamse kool.

Koolis I, III, IV ja V klass. Juhataja Wass. Mariipuu.
Eestikeel I + looduslugu V klassis. Õp. V. Mariipuu.
I klass kirjutab lauset: „Kull on kuri lind." Üldiselt on üsna halb käekiri, puudub täiesti süsteem kirjutamises; ei panda joont lähele, vaid lastakse kuidas juhtub. — Loodusloo tund tundub ilma ühegi ettevalmistuseta. Õpetaja vaatab tükk aega raamatusse, naeratseb ja ütleb, millest ja mis ta peaks nüüd lastele rääkima. Süs hakkab viimaks selgitama kürke murdmisest ühest tihedusest teise minnes. Laseb siis ka tuua vett toobiga, pärast ka ühe klaasiõun, mida õpilane kordamööda tvomes käib, hulka aega õrre viites. Pärast joonistab õpetaja tahvlile, kuidas vees rausi põhjas oles raha kohta nagu muudab. —
Siin oleks ju hea juhus õlnud „tõõrkri" printsiipi kasutada: lasta lapsi otsustada ja vaata, kas raha on vees nagu kohta muutnud; kas ta kõrgemalt või madalamalt paistab jne. ega õige konstateeriga õpetaja, mis sünnib. Kahju jääb siis laste iseteegevuse printsiip. Vaatlus olgu koolisaukohal. Üldse tundub, et õpetaja väga raiskavalt oma ajaga ümber käib.
Eestikeel IV + kodulugu III klassis. Õp. Emmi Leeber.
IV klass kirjutab grammatikist harjutust; kiri väga korralik; korralikult parandatud; palju viga ka ei ole.
koduloos — plaanitegemine.
Saksakeel IV + eestikeel III kl. Õpetaja Emmi Leeber.
Käsitamisel „Fritz Strichmann". Võõtamine keskmine; hõäldamine ja arusaamine läheb kurda.
Siiski ei ole lapsed väikeste iseäraldustega tuttavad,

nägu er, sic. Energia puudus on tõös. Tekib pal-
ju vaikimismomente vastuse ja uue küsimise vahel,
nagu ei valdaks õpetaja mitte täielikult küsitava tüki
sisu ega teaks küsimuste käiku. See asjaolu laseb klas-
sile tuksuva vaimu peale tulla.

17. novembril 1926.

№ 13. Hakjala kool.

Koolis I+II klass. Juh.-õpetaja Helmi Ant.
Kodulugu. Väga kena tund. Mõnus ümberkäimi-
ne lastega; kohased küsimised ja laste ebaõigete
vastuste peale otstarbekohane reageerimine,
mis lapsele haavav ei ole, vaid lõõb lõbusa meele-
olu ja paneb lapsi järele mõtlema. Lõbus, hakkeja
vaim tundub ka klassis. – Aines – temperatuuri kõve-
ra joonistamine (valmistamine).
Joonistus. Kenad puhtad heftid. Korralikud
joonistused värvidega.

17. novembril 1926.

№ 14. Helme kool.

Koolis II, III, IV ja VI klass. Juhat. Mihkel Tass.
Matemaatika III + VI kl. Õp. Elisabet Kurgsel.
VI klassil puhas algebra. Sarnaste liigete koondamine polünoomis. Lapsed on sellest arusaamad ja teevad seletades. Aga see pole algkooli ülesanne. III klass jagab: 5 16 : 4, ja teeb seda peaarjalikult õpetaja abiga.
Matemaatika II + IV kl. Õp. M. Tass. IV klass teeb: $\frac{3}{4}x + 130 = 400$; I. $400 - 130 = 270$; II. $270 : 3 = 90$; III. $4 \times 90 = 360$. — See oli kodus ülesantud olnud, kuid õpetaja juhib ise iga vähemalki tegevust ja küpsu tõmbamist. Õpilased peaksid aga juba iseseisvalt seda oskama teha ja ka seletada. Selejuures räägib õpetaja tasakesi, nagu selle lapsele ainult, kes tahvli juures tegega on. Selle võrrandi lahendus oleks veel loomulikum nii: I. $\frac{3}{4}x = 400 - 130 = 270$; II. $\frac{1}{4}x = 270 : 3 = 90$; III. $x = 4 \cdot 90 = \underline{360}$. Ka II klassiga rehkenduses ruttab õpetaja ise alati seletama, kus õpilased ise taipama peaksid. Muidu laheb II klassitöö ladusalt. Mõnigi räägib õpetaja veel ühele osale kaldsihist ja rõhtsihist, aga mitte kõigile, ja mina ei kuulnud ka enne mitte, mis ta sellest räägib.
Eestikeel VI kl. + tööõpetus ja joonistus III kl. Õp. Tass. VI klassil diktaat, III klassil joonistus.
Looduslugu IV kl. + tööõpetus ja joonistus II kl. Õp E. Kurgsel. Looduskoos kasest: õied, tolmlemine. Lapsed jutustavad. Õp. räägib edasi sarapuust. See seletus väga hea; ilma raamatuta; joonistab tahvlile sarapuu õie läbilõike. II klass joonistab
Eestikeel III kl. Õp. El. Kurgsel. Vaatan Salme Saare

arihiku t. Palju sõjas; väited tundmata; süsti ühtlaselt tunneb lühikest ja pikka väldet.

Matemaatika IV kl. Õp. Jass (Hõimlemistunni asemel). Tundub süsteemi või järjekindluse puudus. Meetrimõõdustikust räägides ütleb õpetaja väga ebameetodiliselt: „Meetrist pisemad mõõdud saame, kui sõnad deci, senti, milli juure paneme"! Tahvlil on püstkülik, mille juure õp: kohe ülelaheb- ja jääbki muutmõõdet räägima. Kuidas sobis meetrimõõdustik püstkülikusse sekka? Millepeale siis lõpuks lapsed oma tähelepanu peavad koondama, kas meetermõõdustiku või püstkülikule peale? Õpetajal on raskeks küsida neid, kes käe ülesse tõstavad. Ei, sest need ju vist teavad; tuleb aga selgitavate küsimistega nende poole pöörata, kes katt ei tõsta ja seega arvatavasti asjast aru ei saa. — Ka geomeetriast on juttu. Ei tutvustata geomeetriga, vaid öeldakse: leiate raamatust. Nii ometigi ei lähe ju.

18. novembril 1926 G.

№ 15. Saaluse kool.

Koolis I–IV kl. Juh. koh. t. õp. Nikolai Smit. Koolimaja on väga korralikult remonteeritud; klassid värvitud ja krohvitud.

Matemaatika III+IV kl. Õp. Aleksander Koel. IV kl. Geomeetrilised pinnad, trapeets. Tööte-misest jääb päris rahuloldav mulje; õpetaja pühendub tööle ja õpetajaliku väsimusega. III klass korrutab: 20.640 / 1280 / 12800. Õpetaja tegi nulluga korrutamisest juttu, öeldes et see nüüd suuremat ei anna, aga nii võib teha ka. Õige! Kuid väga kahe kohe lastu lastel otsustada, kuidas ta parem oleks.

Eesti keel I+II kl. Õp. N. Smit. Laste vihikud ja käekiri läheb päris korda. Lugemine läheb korda.

Eesti keel III+IV kl. Õp. N. Smit. Väldetega on tuttavad; võiksid olla aga paremad; võiksid olla käänetega tuttavad.

Kodulugu I+II kl. Õp. A. Koel. Vilja kasutamine ja pesemine. II kl. jooniseb kodulooga vihikutesse päris hästi.

Saksa keel III+IV kl. Õp. A. Koel. Läheb korda. Elavust ja viilimist keele paremaks omandamiseks kuluks rohkem ära.

Matemaatika I+II kl. Õp. N. Smit. Läheb korda. Elavust ja treiningut paras jagu.

Laulmine III+IV kl. Õp. N. Smit. Esita noote diktaat; lapsed kirjutavad kenasti; siis kirjutud nootide solmiseerimine; siis sõnade järelekirjutamine; siis laulmine taktikõnnisega; siis üksikult laulmine, mis kaunis loomulikult, nõnda et tunnist jääb üsna hea mulje.

19. novembril 1926.

№ 16. Saaremaa Ühisgümnaasium.

Algebra I a kl. Õp. Aleksei Sepp. Polünoomide jagamisega tutvustamine. Klass on tähelepanelik. Kui õpetaja paar liiget jagatisse leidnud, palun teda taksli juure saata ühte õpilast, kes näidatud viisil jagamist jätkaks. Õpilane saab sellega õpetaja juhatusel hakkama.

Loodusteadus II reaalkl. Õp. Vladimir Sepp. Anatoomia. Õpetaja küsib, õpilased vastavad kaunis rohkesti.

Ajalugu III hum. kl. Õp. Eugenie Nurslandt. Rooma ajaloost Epikuuri ja Kseroni õpetused. Küsin klasselt, mista arvab Epikuuri õpetusest. Tekib elav mõtete vahetus. Õpilased panevad küsimusi elumõtte ja enesetapmiste kohta, pidades kangelasteks eluga lõpparvete tegijaid. Pikemal mõttevahetusel selgub harilikkude praegusaegsete enesetapjate ja tõsiste kangelaste surma põhjuslikne erinevus.

Eesti keel V hum. kl. Õp. Nikolai Oder. Õpilased on nähtavasti kirjatöö teinud Maeterlinki „Sinilind" ainetik mille üle nüüd mõtteid vahetatakse.

Saksa keel II kl. Õp. Edith Makurin. Kirjatöödе vigade parandus. Nibelungenliedi küsimine. Õpetaja küsib verbi nennen; sellest ei oska küsitav perfekti ja plusquamperfekti moodustada.

Keemia I kl. Õp. Vladimir Sepp. Füüsika kabineti ümberseadmise puhul on töö harilikus klassis; selle tõttu ehk aligi tund väga abstraktne – vormelite kirjutamine tahvlile.

Papptöö poistele I a kl. Õp. Marta Kõdar. Väga asjalik töö juhatus. Õpetaja valitseb klassi üle ja annab selgitavat juhatust, miks nii, aga mitte teisiti tuleb teha. Korrapidetöö. Jääb täieste rahuldav mulje.

23. novembril 1926.

II kord.

Geometria II a kl. Õp. Karl Wesman. Klass tahvitab suurepäraliselt joonestamise vahendiga: sirklit, malli, joonlauda, niihästi õpilane suurel tahvlil kui ka teised lauas oma heftitest, mistõttu tulevad selged ja arusaadavad joonised. Õpetaja tahvitab veel väga väärtuslist võtet: enne lause tõestamiseks ei liiguta ~~tahvla~~ ise sõrmega, vaid kutsub õpilase tahvli juurde ja paneb klassile juhtivaid küsimusi, mis tõestatava lause väljatoomiseks viivad. Sellega leiab klass ise lause tõestuse.

Saksakeel III reaalkl. Õp. Adolf Graf. Õpetajal on viisiks klassi lugeda lasta, siis üksikuid sõnu küsida ja verbe põõrata ning harjutamiseks. Vaatab vääratusi klassi lugemises kui ka häälduses. Loetu ümberjutustamist selles klassis ei ole sel tunnil — seda tuleks aga võimalikult palju teha.

Saksakeel III hum. kl. Õp. Adolf Graf. Selles klassis on saksakeel tuntavalt parem kui reaalklassis. — (vastavas). Lugemine läheb juba ladusalt ilma suuremate väärataisteta, saab vastuseid kiirenalt ja loetu ümberjutustamine läheb ka päris ladusalt. Siin jääb täiesti rahuldav mulje.

Eesti keel IV reaalkl. Õp. Nikolai Oder. Õpilased jutustavad Hermanni elulugu. Õp. paneb mõned küsimused tema tegevuse ja tähtsuse kohta ja läheb siis maailmakirjanduse peale üle, lugedes õpilastega ainsast raamatust Molieri „Ehmust" — tunni lõpuni. Paremaks olnud Hermannist edasi kõnelda, kui temast juba kord juttu on, sest üheks tunniks pääks temast iseka jätkuma.

Laulmine III päevad kl. Õp. Woldemar Kalju. Koosõla harjutused. Õpilased määravad kuulmise järele duur ja moll

Koosviibad. Üldiselt läheb korda.

26. novembril 1926.

III kord.

Saksakeel. Õp. Edith Makurin, II klass. Õpetaja parandab klassi viga. Selle juures räägib ta iga-ühele üksikult, ilma et klass sellest osa saaks, kuna ometigi vead kogu klassil enamasti tüüpilised, sõs ei ole mõtet üksikult rääkida, nii tasaneni, et seda teised ei kuule. Klass peab vead parandama, mitte üksik õpilane, kuigi need tema vead on. Sõs ei ole tarvis ka korduvaid viga mesti seletada, nagu praegu, sest iggüns on juba sellest kuulnud.
Maadeteadus I kl. Õp. Johannes Keskküla. Tund jätab küllalt rahuldava mulje.
Algebra III päd. kl. Õp. Eduard Gerban. Läheb korda.
Eestikeel V reaalkl. Õp. Nikolai Oder. Läheb korda.

11. veebruar 1927.

Peale nende kordade on veel üksikutes tundides näidud, samuti ka Matemaatika test II eelklassis (VI õppeaastal).

№ 17. Tööstuskool.

II kursus ehituse osakond. Arhidektuuriline joonistamine. Õpetab koolijuhataja Egolf Nurkland. Asuniku talu hoonete plaanid. Ilusad tööd.
Sama osakond. Graafika (kujutav geomeetria). Õpetab Vladimir Sepp. Õpilased teadvad tasapinnalisi projektsioone mõõtvasti hea arusaamisega.
II^a kursus, ehituses osakond (noorem). Arhidektuuriline joonistamine. Õp. Eg. Nurkland. Läheb kosta.
II kursus. Saksakeel. Õp. Adolf Graf. Keel on õpilastel kaunis pundulik. — Põhjused: väheste tundide arv (1 tund nädalas); lühike õppeaeg ja halb ettevalmistus (paljud on juba mitu aastat algkoolist ära olnud enne tööstuskooli astumist).
III kursus. Saksakeel. Õp. Adolf. Graf. Samuti pundulik keeleoskus, maha arvatud mõned õpilased.
Ranatöö. Õpetab instruktor Jakobson. Ruum on väga kitsas. Õpilased on korraldelt töös. Tehakse väga mitmesuguseid asju: raudväravaid, elektri armatuure, kukse käsiraudu (vajest); vatevalamist jne. — Suurema töökoja juures võiks häid tagajärgi saada.

24. novembril 1926.

№ 18. Pühu algkool.

Kooli I–II klassi. Juhataja Otto Mustalu.
Eestikeel I+II kl. Õp. Anna Grönberg. I klassil on vahel heftid: kiri ja ilukiri. Kirja heftides esinevad juba kõik tähed, mõnigi väga puudulikud, kuuska kiri üldiselt väga puduliku. Ilukirja heftides on kiri parem, kuid ümbrisid tähti siiski väga vähe kirjutet. Õpetajal on raskus tunnialgul laste ees silmad üle heftide lasta ja märkmeid läbivaadu üle kirjatööde alla teha; see on siiski liiga pealiskaudne töö. Need peavad enneminii läbi vaadetud olema. II klassil on sageedasti täpid puudu, mõned õpetaja poolt märgitud, mõned mitte. Lapsed on muidu täieste tragidad, laevad kõvasti julgesti. Õp. teeb aga siiski ühele ümbrmatu märkuse: „Kas sa siis seda sõõrast hõõrrat (mind tähendades) nõnda kardad?“ Pole karta midagi, ole aga julge. I klass on ka väga tragi: naeratades käsi kangele sirutadsi tahavad kõik vastata, mis halja, kartmatelt ümmib, oma oskuse järgi. Sama on lugemisega laug. Lugemist nõnab õpetaja väga täpselt; teised lapsed parandavad tehtud viga hoolsasti.
Matemaatika III+IV kl. Õp. Otto Mustalu. Kergete segaarvudega tehtemus III klassil, nagu: 2½ punda — ¾ punda. Ega pole viga. Läheb.
Matemaatika V+VI kl. Õp. Otto Mustalu. Õpetamise ja küsimise viis on õpetajal hea ja õpilased on ka arukad. Töö protsentidest.
Saksakeel III+IV kl. Õp. Anna Grönberg. Tund väga rõõmsa, elava, inscneerimisega. Häälduamise nõudmine täpne. Lapsed häälduvad võrdlemisi hästi. Heftid korrad ja korralikud.
Usuõpetus: III+IV kl. Õp. Aleksander Sepp. Israeli rahva pääsmine Egiptuse maalt. Tund seisab selle sünd-

muse kirjeldamises. Käsu andmine Sinai mäel. Õpetaja dikteerib 10 käsku, õpilased kirjutavad need ära.

29. novembril 1926.

№ 19. Pühа kurttummade kool.

Tänavu kasta pünnane kursus. Koolijuhataja-õpetaja Mihkel Rahnel. — Kuulan peale rehkendust, õigekirja, maadeteadust tunni ja käsitöötunnist. Lastel korralikud kirjatööd ja joonistused. On saavutatud häid tagajärgi kurttummade lastega.

29. novembril 1926.

P.S. Kauaaegne kurttummade kooli juhataja-õpetaja Saaremaal Mihkel Rahnel suri 6. augustil (1927). Seega lõpetas ta oma kasvandikkude koolikursuse ära, enne kui käsimusest puhkama läks! Rahu sinu põrmule, truu töömees ja kää inimene!

J. Koppel.
Kaplinõunik.

№ 20. Ilpla kool.

Koolis I–III kl. Juh.-õpet. F. Kirs. Tarviliskudel asjaoludel pean ruttama, sellepärast jääb kool puudiku kattumisega. Eraviisil on õpetajal veel lapsi, kes IV klassis õpivad. Ei saa konstateerida suurt arenemist IV õppeaasta õpilastes; rehkendavad ülesannet, kus harnitsad ja setserikud ette tulevad; ei tea nende vahekorda (olla 16); saadud mõõdud jäävad koondamata, kiri pole väga hea; võiks parem olla.

30. novembril 1926.

№ 21. Linna algkool.

Koolis I–VI klassi. Juhat.-õp. Gottlieb Kuusk.
Saksakeel IV kl. Õp. Alice Lulla. Väga mõnus tund. Keelevormide selgitus. Tundub vaid, et õpetaja ei oota kõiki lapsi, vaid küsib ruttu, kes sellest suurt arvalda ab, et teda küsitaks. Õpetaja ise arvab pärast, et see ehk just koolinõuniku tõttu sündinud. Ka õigekirja peale on rõhku pandud, sest õpilased kirjutavad kordamööda tahvlile tarvilikke küsimusi.
Matemaatika I kl. Õp. V. Jõgi. Gümnaasiumi pedagoogilise kursuse V klassi õpilased kospiteerivad.
Eesti keel. IV kl. Õp. Luks. Lugemise harjutus väga kena; läbus, rahulik toon. oskavad kõikide vastuseid. Lugemist saadavad grammatilised küsimised.
Ajalugu II kl. Õp. Rist-Kuusk. Lapsed jutustavad

ühna kenasti „Daani ajast meie maal.“
Vaatan veel joonistust, tütarlaste käsitöö õp. dulla juures, poisslaste käsitöö õp. Lukas'i juures ja võimlemist õp. Mikki juures. Tunnjätavad rahuloldava mulje.

3. detsembril 1926.

N:o 22. Kailuka-Vätta kool.

Kailuka klass, kus käivad II + IV klass õpetaja Maria Remmel'i juhatusel.
Matemaatika IV kl. Ülesanne on kodus arvata olnud. Karbikese kuldamise hind leida, mille pikkus on 15 sm., laius 8 sm. ja kõrgus 5 sm. Ülesanne, näeb näha, lihtne, kuid vägagi paljudel pole valmis; paljud räägivad vägagi segaselt; ei tunjuta ette, mis õieti värvida tuleb — otsad jätavad arvet välja; räägivad pinna kohta sentimeetrikest pie. Üldse on need teadmised nõrgad IV klassi kohta.
Eestikeel IV kl. Välted on segased, mõnel kogumi halb, pea igas sõnas on iriga. × Käekiri keskmine. Muidu elavus ja vaim läheb korda.

Vätta klass.

Siin käivad I + III klass kooliõpetaja-õp. Helmi Davidsoni juhatusel. — Tõrandad puhtad ja õlitatud, nii siin kui ka Kailuka klassis.

12. detsembril 1926.

№ 23. Tõllaste kool.

Koolis I–IV kl. Juh. Alexander Lepik.
Eestikeel I+II kl. Õp. Rüdu Sepp. I klassi õpilastes suuremalt osalt õige ilus käekiri, mõnedel ka pruudulik. Kui tähe kirjutab õp. seina tahvlile, seletades; siis lapse ette lauale, mille järele lapsed joont mööda järele teevad, siis kirjutavad oma õpikutesse. II klass lahendab insceneerides – tähed korda. I klass ütleb ise sõna, kus nad täht, mida praegu kirjutama hakatakse, sees on ja ka endised tähed. Õpetaja kirjutab sõna, seda analüüsides ja seletades.
Eestikeel III+IV kl. Õp. A. Lepik. III klassi käekiri õige kena. IV klass ütleb õpitud laulu kaunis rahulolevas rõhuga.
Matemaatika III+IV kl. Õp. A. Lepik. Pikkusmõõtmeliste suuruste liitmine. Käsin geomeetrilisi sirgeid päevaraamatu järele. Ei saa öelda, et selge ettekujutus oleks kolmnurkadest, nende liigitamisest, kuid klassilt saab innagi viimaks õiged vastused kätte.
Maadeõpetus IV kl. Õp. R. Sepp. Eestimaa maapinnad, madalikud, kõrgused; allikas, jõe tekkimine, kaldad jne. Tund üsna õpetab – energiline, asjalik.
Kodulugu III kl. Õp. R. Sepp. Tunnel, nende tekkimine – õpetab.

13. detsembril 1926.

№ 24. Pähkla kool.

Koolis I–II kl. Juhat. Peeter Lauri.
Saksakeel II kl. Õp. pr. Klaas.
Väga raskmatuline õpetamine ja lastel väine arenemine.

16. januaril 1927.

№ 25. Kaali kool.

Koolis I–VI kl. Juhat. Johannes Wõlma.
Matemaatika IV. kl. Õp. Joh. Wõlma. Klass on palju puudumisi lastele töötu. Mitmenimelise summaste korrutamine meeleröõdustuseks.
Saksakeel II kl. Õp. Natalie Wõlma. Häälda-mine täiesti rahuldav. Keelemõistmine läheb ka korda.
Eestikeel III kl. Õp. Joh. Pihl. III klassi laula-koste ülemine ei ole mõnus.
Kodulugu I–II kl. Õp. Aleksander Lember. II klass kirjeldab mäekõrgust ja süggavust mõõt-mist! Oli raske ülesanne küll näha lastel. I kl. veest kallakul pinnal, et vesi jooksis imelikul kombel ikka allapoole. Wee kalumist olenemt.
Eestikeel IV kl. Õp. Pihl. Käänamine. Muutub natuke liiga abstraktseks, raamatulisekss.
Matemaatika V kl. Õp. Joh. Wõlma. Terve arvu leidmine antud osa järele ja ümberpöördult.
Laulmine I + II kl. Õp. A. Lember. Läheb korda.

Tööõpetus püüstele. Joh. Wõlma. Pulgatõõd.
Wõga kenad ja palju tehtud. Saapun pulkadest
tvolid, riiulid ja palju muud.
Tööõpetus tütarlastele. Natalia Wõlma. Kauni
kenasi näputõid on tehtud.

11. jaanuaril 1927.

Nº 26. Korsi kool.

Alexander

Koolis I–III kl. Juhat.–õp. Rauts.
Klass korralikult puhas.
Eestikeel. I klass loeb rahuloldavalt. Kirjutab
korralikult, kuid liiktjoontega. Üsna kena käsi.
Lõpupoole iiva paremaks ja kindlamaks.
II klass loeb oma kirjutust kirjutuswõga kenasti.
Käekiri wõga rahuloldav, mis samuti meeldi-
dil saadud, kui praegu I klassikaastab. II klass
jutustab loetud tüki sisu suurepäraselt oma sõna-
dega ümber, ei tee miski raskust raamatu sõ-
nade pealt oma sõnadele minna, kui õpetaja
sellekohase märkuse teeb – selleks on harjumus
hea.
Matemaatika — läheb korda.

12. jaanuaril 1927.

№ 27. Palma kool.

Koolis I–III kl. Õpet.-jt. Gustav Koit.
Joonistused III klassil läheksid korda.
Eesti keel. Väldete mõistmine – pool lastest annavad vastuseid ja neist on pooled õiged, pooled valed. Teine pool – passiivne.
I klass ei ole harjutanud suurel tahvlil midagi kirjutama. Laulusõnade ütlemine – tatabla; ka III klassil.
Matemaatika. Ebaõige seletusviis jagamisel: (30 5–4 : 4) „4 ei lähe kolme sisse, võtame ühe kohta juurde".
Laulmine. „Üks paigake siin ilmes on," kahe häälega; naturke tööd siin tehtud on – parema meelega siiski ei kuulaks.
Puhtus koolis on puudulik. Põrand must.

12. jaanuar 1927.

№ 28. Lõõne kool.

Koolis I–IV kl. juhataja Otto Katvel. — Maja jätab jätab väga halva mulje. Juba on aastate kaupa ilma värvi endamata, nagu ka müürsiku väljakoolimisest saadik jäänud. Luitunud seinad, katkised, lapilised, mustad, inetud, hallituste jälgedega. Esimesest, kus laste rüüd, ei ühteg värvi, on aga küll naelad seina löödud ja numbrid, kus laste rüüd rippuvad. Samas ruumis ka lõigatud juukseid maas, mis koristamata. Teise klassi ruum (II+IV õppeaasta) on kole külm, kolme suure aknaga, milledest üks ühekordne, kust pealegi veel ruudul auk sees, kust rusikas vahet läbi mahub. Seal juures just istub õpilane, kellel tuul otse peale puhub. August Martinsoni heft II klassist, kaanel: "Ärakirjutuse. vihik", kus juures õpetaja parandanud ainult d, muud read aga jäänud. — See näitab, kui pealiskaudu ja läbemata õpetaja vaatab. Ka hefti tekstis on sarnased nähtused, kus täpid puuduvad ja õpetaja seda äramärkinud ei ole, ja üks viga parandet, teine jäet, nagu: Sumka pro „Sukka" (kudumata), kus õpetaja teise „u" maha tõmbanud, aga teise „k" juurest mitte äramärkinud; Lounat pro Lõunat jne.; „hkkas" on õpetaja parandamata jätnud. Teises heftis parandamata: „tottasid"; „tuli Mihkilil kage (pro kange) meehemin", kuna tüvi iseseg läbivaadetud. Ka tähed valed, nagu ll pro ll (ll nagu ll). Sagedasti üks täht teise selga kirjutad. Käige mitmesugusemad heftid tarvitusel. — Eesti keelt õpetab pr. Elmerica Mahlberg. Samuti õpetab ta ka I+III klassis. I klassis on tarvitusel käige mitmesugusemad heftiliigid. Mitmed kirjutavad paberilipakatele. Puudub süsteem kirjutamises. On suur hulk üksikuid

lähti kirjutatud, ilma sõnadeta. Seega tuleb ette näiteks: „Pudu Kauba Baob" pro „Pudu kauba pood", kuna all märk läbiraadu üle seisab ja see ometi ei parandamata ja märkimata (A. Süld'i heft). Ka teistes heftides on valed tähed, valed tähe varmid. Kuid mitmetes heftides ka rahuldav käekiri. Eesruumis joonseb laest vett pärandale - suur lomp juba — vist sooja mõjul sulab lael lumi, mis sinna sattunud; ahi kõeb. — Ühel poisil I klassis juuksed poolelt pealt lõigatud, kuna teine pool jäänud pikk. Nähtavasti ja kommikuul lõikamine poolelt, millega ka seletatud juuksete naeru olemine eesruumis. Lael suured augud sees, mis omal ajal sissekukkunud ja nüüd ainult peale laotud, kuna muu (vana) osa lage pannu krohvi korra all. Katus alla laguneb, mis tõttu lumi lael, mis sulamise puhul tuppa joonseb: eesruumus, õp. Mählbergi kõrgis ja kantseleis.

Matemaatika II+IIF kl. Õp. O. Katvel. II klass tunneb õige saamatu ja abitu õpetaja küsimiste peale. Õp. küsib märkidest ja õigest püleskirjutamisest: „2×6+7 =19" juures, kus ikka viga telerise: „2×6=12+7=19". Õpilastel õnnetu, saamatu ~~saast~~ väljendav naeratus näol, kui õpetaja jälle mure kutsub tahvli juure. On ka saadud: 7+2×6 = 54. Lapsel leiame õigusega; ~~(7+2)×6 = 54.~~ sest: (7+2)×6 = 54. Klambreid aga tahvlil pandud ei ole. Alla ülesandens arvude 7, 2, 6 vahel sarnaseid tehtelisi tähitaja, et 54 välja tuleks. Kes ülesande kätte, kuid lapsed ei oska seda näidata märkidega.

— Väliselt nõuab see kool palju parandust, nii ainelisel kui vaimulisel ainekui kooli reorganiseerimisest võib tõsiselt juttu olla.

13. jaanuaril 1927

№ 29. Haeska kool.

Koolis I, II ja IV kl. Juhataja-õp. Alexander Reinem. Usuõpetus. Sõrgad hommikumaalt. Kuulen tunni lõppu. Mõned lapsed jutustavad – muud käsitlust ei näe. Lõpul võtab õpetaja laulu: „Jumal maa ja taeva loojа“ ja mängib viiuliga vaasa, kuid mängib väga valesti, võib ristist jäävad mängimata; laul on kolme ristiga. Laulab aga seal juures ise õieti, nii et viis lastele õige saab. Lõpuks avaldab lastele – mis viimatuseni sündmata: ta alla äritatud ja võtnud teised sõnad.

Saksakeel. Häälduamine õpetajal halb – ja ka vormid valed. Nii õpetab ta lastele lauset: „Das Bild fehlt unten“ (Pidi olema: Das Bild fällt herunter). Käsitlus on aga küllalt näitlik. Laps kirjutab tahvlile: „fält“. Õpetaja ütleb et see ei ole õige; lähob ja parandab: „fählt“. Edasi on nähtavasti lapsed teatud lause pähe õppinud, sest õpetaja võtab tooli, astub peale ja küsib: was mache ich – lapsed hakkavad: „ich nehme den Stuhl; ich steige auf den Stuhl“ jne. Muidugi ei ole ju küsimus ja laste vastused siin kooskõlas. Keel on halb. IV klass pole saksakeeles tuttavat õieti millegiga; ei tea ta mitu artiklit on saksakeeles, ehk ma küllaga – viisi seletan, mis ma artikli all mõtlen. Ka ei tarvita lapsed kunagi artiklit nominatiivis, vaid ikka ilma, nagu: Schülerinnen – tugevasti rõhutades lõppu „inn“; mõni ka „Schülerii;“ ei tea mis on die Wand, ei tea in tähendust jne. Järgmised laused tarvitab õpetaja õieti: ich nehme den Stuhl, ich stelle den Stuhl an die Wand; ich steige auf den Stuhl.

Matemaatikas, millele esitan lõpuks hulga küsimusi, tundub IV klass väga arenenud. Ei tea, milliste mõõ-

detakse pinda; joonistan nördkülgse kolmnurga, teravikuga allapoole $^{a}\nabla^{b}_{c}$ ja küsin kus on kolmnurga alus. Klass ütleb kindlalt, et ab on alus, kuna teised küljed ei võivad alusena olla. Kolmnurkade liigitamist ei tunne üldse.

Ajaloos samuti pisiteod teadmised, katkendid; mõnda küsimust siiski teadvad.

Kiri III klassi heftides üsna selge ja kena; kuid tähvitatakse jällegi **doppeltjooni**. I klassi heftid on ka üsna head; kiri puhas, selge, mitte nii, nagu mõni aasta tagasi siin. IV klassil on õpetaja vägagi halvasti parandanud (Hilda Laes); palju viga on parandamata jäänud. Nii on poole leheküljelisel kirjutusel (10. realisel) järgmised read sisse jäänud: võmus, harata, panund, otanud, sellele järgneb lapse „vigade parantus" (ilma punktita), kus laps lauset teistkordselt täpselt samade vigadega välja kirjutab: võmus (1 kord), harata (2 korda), otanud (3 korda) järgmööda tähvitab laps „vigade parantus," ilma et õpetaja olnaseda parandanud; siis hakkab laps järjekindlalt „parandas" kirjutama — nähtavasti ise teibates et „parantus" õige ei ole. Teises kohas on õpetaja parandamata jätnud: „ärä, (kõneldakse, et sa häsli) joonistasad pro joonistasat; kül, väga pro väga; suggas pro sügas; (olid kaks) poisi pro poissi; vairaliselt. Samane lugu kordub teistes heftides. — Üldse on IV klassi käekiri ka halb — tõsi tagajärg endiste aastate modern-meetodist — trükitähtede taolisest kirjast alguses. O. Petersonil on rahuldav käekiri.

IV klassi matemaatika heftides korduvad äigesuigi read („korudise", kus õpetaja teise x punase tindiga juure kirjutanud, kuna d parandamata jäetud). Sallitakse üleskirjutuse viisi tüübis: 1+1+1+1... = 1+1=2+1=3+1=4+..., nimelt: 7 on. 3 dm. 4 sm. 3 mm = 7 m = 70 dm + 3 dm = 73 dm = 730 sm + 4 sm = 734 sm = 7340 mm + 4 mm = 7344 mm.

Algust ja lõpp sellest üleskirjutuses võrreldes tuleb välja et 7 m. = 7344 millimeetrit. On korrutisi IV klassil:

59461×5

5^{0}
3^{7}
29
297305

96.10000

60000
90000
960000

17086×10.000

60000
80000
00000
700000
100000
170860000

Sellejuures segased, ükstaise otsa kirjutatud numbrid. I klassi rehkenduse vihud on küllalt suurte numbritega kirjutatud, kuid mitte ilusad ja räpakad. Ka III klassil on räpakaid numbreid.

IV klassil on ka noodivihud kasutusel, kuid noodi kirjutus nendes on kui moonutis: kas ebakitsad jooned ehk ebalaiad jooned, noodid pisikesed, varred jämedad- nagu oleks varrel pea tähtsus. X

Olen arvamisel, et siin pea süü seisab õpetaja väärses teaduslises kaganeelus, kuid võib olla osalt ka poolehoius või oma silma arenematuses ilutunde- suhtes, vaheat veel läbematuses õigade parenduses.

Teen talle tänavu viimase tõsise soiatuse. kool nõrk.

13. jaanuaril 1927.

№ 30. Lulupe kool.

Koolis I, II ja IV kl. Juh.-õp. Alexander Mihkelson. Põrand ei ole puhas, külm õhk klassis, ehkki pliidi roõrid tulised — hilja tuli alla pandud. Eesfikeel. Täieline tunni läbimõtlematus tundub õpetaja poolt. IV klass ütleb algul „Kuldrannake" ilma suurema mõnuta, kus isegi read ette tulevad, nagu: „Siis alles võõra ilme piir" „pro sün" — ilma et õpetaja märkust teeks. Selle järele loeb õpetaja ise uue tüki klassile ette, kuna klass ise täiesti passiivsesse seisukorda asetub. „See tulevaks korraks," ütleb õpetaja pärast. — Milles see „tulevaks korraks" seisab, ei tea. Nüüd järgnevad pikad paused, kus õpetaja mõtleb, mis ta nüüd edasi IV klassile andma peab, vürnaks: „Käänake" — (pause) — „noh" — (pause) — „haljasmets". Käänamine (suuliselt) läheb ise päris sandisti; vindudes, eksides, ilma eluta, kus juures saab varme, nagu: „haljaga metsaga, haljalt metsalt." Need õpetaja küll likvideerib, kuid IV klassil on lubamata sarnaseid varme üldse tarvitada. Sarnast varmi ei tule kindlasti ühelgi lapsel kõnes ette; see võib ainult — koolitunnis ettetulla. Suurte eksimistega läpeb see käänamine, kus õpetaja jälle mõtleme jääb ja vürnaks „kurikoer" käänata annab. — Arusaadav, et kui õpetaja klassi tuleb ilma väikemagi tunnikäigu läbimõtlemiseta ja näidete valimiseta, et süs pausid tekivad — ja vürnaved on paratamatult klassi töövaimu häiritajad. — Milleks sarnane raamatuline käänamine üldse? Las' lapsed kirjatöös oma mõtete väljendust harjutada, ja kindel võib olla, et üksiklaps ei tarvita varmi „haljaga metsaga" —

see võib ainult elutu „käänamise ~~tund~~ tunnis“ ette tulla!

II klassile loeb õpetaja ise „Ööbik ööbik lõbusam lind“ täiesti sõrinal ette ja käseb: „Talvaks korraks õpige see pähe!“ — Nojah, eks siis samasuguse ettekande siis ka lastelt talveval korral saa! — Mis see „ööbik ööbik lõbusam lind“ siis lapsi peab huvitama? — Loo lastes ennem sellekohane meeleolu. Ü nad mõttes kevadisel soojal ööl, kui õhku õielõhnad täidavad, oma kodukopli või mun metsatuka äärde; lase urs kääksuda rõõmsa magama minevat perenaise poolt; ruukirääk häälitseda jne; las lapsed leida isegi ööbiku ülesse — räägi natuke sellest lauleliinust, künnilinnust ja alles siis nad kenasti kaunilt see lauluke ööbikust ette, kõige tundega, ja siis teata lastele, kust nad varsti laulu väisad leida, ja — olk nad suvoriksid seda tulevaks korraks pähe õppida! Siis on lastes huvi ja elevus tekkinud ja asi läheb täie huviga ja rõõmuga.

I klassi heftid — noh — mõni pundulik, teised nagu rahuloldavad; ei näe süsteemi ja kalligraafilist väljavõrülemist.

Matemaatika tund läheb natuke paremalt ja elavamalt kui eestikeele tund.

Lapsed on üldiselt väga grenend, saamatud.

Laulmine ei ole kull midagi väärt; laulab paar tütarlast, kuna suur hulk ainult kaasa hundab, ilma kõlata ja viisita — See ei ole muidugi laul. Kool on nõrk.

14. jaanuar 1927.

№ 31. Pamma kool.

Koolis I–III kl. Õp.-juh – Aleksander Koumbi.
Saksakeel III kl. – ei minevat ilma raamatuta.
Lapsed loevad raamatust ees pro er, sie pro sü.
Muidu keskmine muljet.

14. jaanuar 1927.

№ 32. Purtsa kool.

Koolis I–III kl. Juh.-õp. Herman Reinfeldt.
Saksakeele heftid III klassil – kõigil alles algus, esimene lehekülg kirjutatud – uuel aastal; ka läbi vaadatud. Käekiri lähes korda, puhtus ka.
Geomeetria heftid III klassil – ringi elemendid ja jooned temas; nurgad, nende tähistamine – küllalt suurelt tehtud, poolmäärdinud töö.
Koduloo vihud – kõigil klassidel sama töö ja ainult – suur vanker ja põhjanael joonistet – muud ei krüpsugi.
Eestikeele vihud I klassil on plaanilikud, süstematilised, kuid võiks rohkem kirjutatud olla: ui, ei, oi, ai, ani, munn, tuu, tuli, leib – ja nende tähed ühenduet – rohkem ei ole, seega 11 tähte ja ainult väikesed; natuke väike.
Käekiri peaks üldse korralikum olema, on väga lohmakas (Viktor Tasane III kl.). Ilus käekiri on Mandaada Nan'l III klassist. Räpakas on jälle Helmi Tarn'il. Keskmiselt võib siiski rahule olla.

Matemaatika III kl. Väheldaste harilikkude segaarvude liitmine. Õpetajal kenad selgitavad juhtivad küsimised – lapsed arutavad; lapsed kirjutavad arvud seinatahvlile selgelt, suurelt, harjunult. Nun seas küsin, mitu sõiendikku on üks pool — see panev lapsed mõtlema, kuid varsi ütlevad mõned, et 2½ sõiendikku – ja põhjendavad ka.

Õpetajal väga kena ümberkäimine lastega ja loomulik elav olek ja kenad juhtmõtted alati valmis, nagu: „enne mõtle, siis ütle, muidu aled nagu hobu ilma ohjata!" „Pane üks kinni, muidu külmatast tuleb ka sisse" — see võiks nii muuseas, ilma et see tunniskäiku segaks.

II klass lõõtab ja lahutab kahekohaliste arvudega; töö läheb loomulikult ja kaugga; Seinatahvlil kerjumud kirjutus. — I klass kirjutab seinatahvlile: 2+2+1=5; 8−4−2=2; 10−5+2=7; väine 7 aastane laps eksis viimase juures, arvates + miinuseks: Õpetaja ei tee muid märkust kui: „Mõtle hästi järele!" — ja varsi parandab laps. Nüüd küsis õpetaja: „Mis sea sa tegid?" — Laps vastab kenasti, mis sea ta tegi, ise rõõmsa näoga õpetaja otsa vaadates. Õpetaja: „Eksimine on inimlik, sest pole midagi!" — Nii kasvab tõeliselt lastes iseseisvus ja tõerõõm. Õp. küsib: „Mis on x? I klass vastab: „x on tundmata arvu märk". 4+x=8. Õpetaja seletab: 4 on teada, palju puudub kahekesest; 8−4 saamegi x-i; mis veel teha on? Lapsed: proovida! Õp.: Kuidas proovida? Lapsed: Paneme x-i asemele leitud arvu. Väga kena.

Usuõpetus. Väga ilus, mõnus ja lapse südamet haarav tund.

Joonistused – läheva kodu.

15. jaanuar 1927.

№ 33. Koikla kool.

Koolis I–IV kl. 2 komplekti. Juh. Gustav Kuel.
Matemaatika I + II kl. Õp. J. Oks. Suured terkused tahetakse korraga ajada, kuhu varju tegelik lapse elu ja selle suhtumine nähtustesse kaob. I klass rehkendab x-idega, kus juures on antud terminid, nagu: võrrandid, nende pooled, nende lahendus, ühest võrrandi poolest teise viimine vastasmärgiga; võrrandi lühendamine: $x+3+5=10$; $x+8=10$. Annan I klassile ülesande: plüüts ja sulepea maksavad kokku 15 marka, kus juures plüüts 7 marka maksab; palju maksab sulepea. Selle väljaarvamine tegi klassile kuuis raskust; veel raskem oli neil „võrrandiks" kirjutada. Rohkem tegelikku lihtsust, vähem teoreetilist targutust.
Eestikeel III + IV kl. Õp. J. Kull. III klassil nägemisdiktaat — üks kirjutas tahvlile, siis parendatakse seal, siis kirjutavad vihku. — Kirjutus nii III kui IV klassil üsna rahuldav, väljanägemine poolest, korralikult parandatud.
Saksakeel III + IV kl. Õp. J. Kull. Keel õpetajalgi üsna piine häälduse suhtes. Õpilased häälduvad meelsasti r kui l ja l ja v kui w. Keele määratmine lastel ei ole kuigi suur. Raamat ja ikka jälle raamat on esikohal; seal sees maanelda axxe, kas see sõna nüüd kurz, kurs või kross on! Miks siis mitte ilma raamatuta neid sõna lastele omaseks ei tehta?
Joonistamine III + IV kl. Õp. J. Kuel. Läheb ka.

15. veebruaril 1927.

№ 34. Pärsama kool

Koolis I–VI kl. 3 komplekti. Juh. Gustav Waher.
Eesti keel III + IV kl. Õp. G. Waher. Mu kätte satub üks täiskirjutatud heft, poiss ise puudub, Kasti Tuts III kl. Käekiri on halb; kõigerängemad read variieeruvad terve hefti läbi; on küll õpetaja poolt punaseks parandet, kuid paranemist ei märka ka hefti lõpu poole. Kirjatüvid 11. I. ja 13. I. 1927 on ka õpetaja poolt parandamata ja läbivaatamata. Teine heft III kl. A. Janson „Eesti keelsedkirjadööd". Käekiri samuti halb, hooletumalt visatud tähed, palju vigu; märke ei kirjutata, mida õpetaja pärast ise paneb, nii et heft punane; palju sõnu ja tähti ükskeine otsakirjutatud. Kolmas heft – Konstantin Tuts. „Eesti keele õpik", III kl. Käekiri sarnane. 5. II. Saadi parendamata; viimane kirjatet 14. II. – vigu küllalt sees; teiste heftid samased. Tütarlastel on paremad. IV klassi tütarlaste käekiri on päris rahuloldav, aga poistel on halb. Mõnedki read on õpetaja poolt sisse jäänud, nagu: rennda, püüidis – Olga Janson. Lugemine läheb korda.
Matemaatika III + IV kl. Õp. G. Endrekson. III klass ütleb oma väikesi korrutamisi kergete kümnendmurdudega – kõik on aga valed. Õp. annab kunbist ülesande III klassile, et ise minna IV klassi juurde; > III klass annab vale reegli: ... lahutada korrutajes niimitu kohta, mitu kohta on korrutatavas. IV klassi teemärkäsitlus läheb korda.

16. veebruaril 1927.

Vaata lehk 49.

№ 35. Armuadra kool.

Koolis I–IV klassi; 2 komplekti. Juh. Anton Koel.
Lastes tundub teatud agenemine; väheselt reageerivad küsimuste peale.
Matemaatikat III + IV õpetab Palts. Küsin päevaraamatuliste ülesmärkimiste järele. Ei saa väga palju vastuseid.
Saksakeel III + IV kl. Õp. Palts. Käsitab IV klassile dativi käänet, tuues näiteid. Kirjutab küll kahte sorti: esimesse nominativi artiklid, teise dativi, kuid ei anna lõpul mitte reeglit, millal dativ dem, millal der artiklit tarvitab. Ma küsin lõpuks lastelt, kas nad teavad, millal dem, millal der tarvitada dativis – reeglit ei tea. Võtan nüüd õpetaja näited reeglikorraga – siis lapsed otse kui pääsevad kiirelt alt lahti ja vastavad nüüd näiteid tuues päris õieti.
Eestikeeles heitsid päris rahuloldavad, mida õpetab õp. Koel.

16. veebruaril 1927.

N.º 36. Triigi kool.

Koolis I–III kl. Õp.-jn. Herman Muri. — Tunnib töövõimet; tunnub ka keskkooliline võtteid. Teietab lastega; esimest aastat õpetajana.
Emakeel — grammatika võtmine III klassil liig süstemaatilis-teoreetiline; kõneriisid; tehtavik, tegevik, jaatav tehtavik, eitav tehtavik jne. Lapsed kirjutavad neid vorme peast heftisse!
Rehkendus — raamatuline; I klassi pois loeb raamatust oma ülesande õp. nõudmisel ja hakkab siis seda välja arvama. Õpetaja peab lastele ise ülesandeksse andma (mille laps raamatust lugema) ja selgitama, peenes ja arusaadavaks tegema.
Laulavad ainult tütarlapsed, kuna poisid sundki ei maiguta! — Õpetaja on ise laulumees; võib temast loota harjumise järele asja.

17. veebruaril 1927.

№ 37. Jõiste kool.

Koolis I–III klassi. Juh.-õp. Olga Kalm. – Lapsi üldse 17. nende hulgas 7 aastaseid 3 tüki; paar poissi 5-ndat talvet koolis, 14 aastased; 10 aastaseid III klassis 3 tüki. Selga õige iseärane koosseis; selletõttu nõrk ka mulje koolist iseäralik. Lapsed reageerivad nõrke; parema meelega nahivad nurka ja ei korda õpetajalegi nõudmise peale järele. Joonistamine ja käsitöö: Tütarlapsed teevad nõrnesi väljaõmblemisi, teistel joonistamine, mis aitab ka. Saksakeel (2 tunniline) tahab inimesi olla raamatuline. Hääldamise juures on inima tööd tehtud ka. Õpetaja ütleb aga: „ich zeichne ein Band" järjekindlalt kõnes ja nõuab ka lastelt nii.

Laul läheb korralikult.

Siin on parajasti Pestalozzi mälestuspäev – sellest kõnelev õpetaja „kasvatuse" numbri järele lastele.

17. veebruaril 1927.

№ 38. Karandi kool.

Koolis I–III kl. Juh.-õp. Aleksander Oller.
Jõuan kooli õhtul, pärast tunnide, kangeteisega.
Õpetaja on oma koju läinud. Õpetaja oma taas, mis klassi kõval, äärmine mustas: tolmukord paks mööbli, raamatuil, lambil ja igal pool; põrand täis pakerossi otsi; laual korratus; karajin vaevalt paistab läbi – nii soheline on seest. – Kuidas võib noorsugu „puhtusele" harjuda, kui ta õpetajalt samast eeskuju näeb!
Matemaatika. III klassil kümnendmurdude korrutamine. Liiga sarnased näitab üksteisele: iseka füüsreesad arvud viie kümnendikuga (7,5; 16,5 jne.), nagu polekski muud; Mina seas annab õpetaja järgmise ülesande: „Isa viib 5000 marka panka ja saab sealt 5,5 %. Kui palju saab süs viie tuhande marga pealt kasu?" – Annab ka selletuse, et 5,5 % kohta, et: see tähendab, et isa saab tagasi iga 100 marga eest 105 marka – ununend oli ta endal juba, et ta lastele 5,5 % ütles!
III klassi kõige parem õpilane rehkendab: 5,5 × 5000 = 27500,0
ja ütleb et isa saab 27500 tervet
0 kümnendikku tagasi! Õpetaja
vaatab hulga aega selle „rehnuki" – nagu ta lastele ütleb – otsa ja ütleb viimati lapsele: „istu" – ja nii jäätki. – O sancta simplicitas! See õpetaja ei taipa oma ..... varjatagi!
Väldetes ei ole III kl. kangeltki kuigi kindel. Väib vastuseid saada, et a-l ei olegi välteid; e-l ja i-l ka mitte. Lasen väikese diktaadi teha. Wigu on mehemoodi. Parandamine toimub mõeldes, kaheldes. Käekiri läheb korda. On aga teises koolis ainult ärakirjutus ja jälle ärakirjutus, ilma parandamata.

O

O

Laul. Poiste hääled ei lüüa palju, ei kõla. Tütarlastel hääled paremad. Poistel väga harimata hääled.
Kommiskupalvens: „Veli, hella vellekene: Mund mivagi.

18. Hebruaril 1927.

№ 39. Pahila kool.

Koolis I-III kl. õp.-jak. Theodor Ennet.
Täna on 4 last koolis II-sest klassist.
Teised haigete (leetrite) pärast kodus.
Kehtid ja kiri neis on väga kaunis rahuldavad.

18. Hebruaril 1927.

№ 40. Jaaliku kool.

Koolis I–VI kl. Juhataja Johannes Luts.
Saksakeel III kl. + kirjaharjutus I+II kl. Õp. Ölümp.
Aas. Kärsitu tunniandmine, mis lapsed kokku lööb
ja iseg[illegible] nutma paneb.
Eestikeel IV kl. Õp. Aleksander Aas. Läheb korda.
Matemaatika V+VI kl. Õp. J. Luts. Mitmenimeliste
suurustega korrutamine murdarvuga. VI klassis
korrutamise ülesanded weksli, protsentide ja liit-
kolmlause peale. Läheb korda.
Looduslugu IV kl. Sitika ja kapsaliblika arenemine.
Õp. Aleks. Aas. Läheb korda.
Matemaatika III kl. Õp. Ölümp. Aas. Kümnendmur-
dude lahutamine. — Läheb.
Saksakeel V+VI kl. Õp. Aleksander Aas. II kl.
laulsw „die Kapelle". Läheb. — V klass puudub
haiguse tõttu. Küsin mis vahe on mõttelisel
lausete „schaut hinab" ehk „schaut herab"
vahel – ei tea klass seletada.
Eestikeel I+II+III kl. Õp. Ölümp. Aas. Läheb.
Kodulugu I+II+III kl. Õp. Aleksander Aas. Kena.
Saksakeel IV kl. Õp. Ölümp. Aas. Klassil gram-
matilist tundmist väike.
Laulmine IV+V+VI kl. Õp. J. Luts. Läheb ka,
kuid laulujuhatus õpetajal harjumata, ka kartlik;
ka mäng harmooniumil harjumatu.

19. veebruaril 1927.

II kord. Maadeteadus VI kl. Õp. J. Luts. Läheb.
Joonistus IV kl. Õp. Ölümp. Aas. Läheb korda.
Laulmine V+VI kl. Õp. J. Luts. Kokkuvõte
läheb korda; takt on puudulik.

24. mail 1927.

Nº 44. Kahuritsi kool.

Koolis I + IV kl. Õp.-juh. Alexander Ratassepp.
Matemaatika. Läheb korda.
Maadeteadus IV kl. Läheb korda.
Laulmine. Muidu läheb korda, kuid laste välimuse peale ja seisaku peale ei panda küllaldast rõhku; lapsed seisab pead norrakil, õlastu seina toetudes; käik ei laula ka kaugeltki; suud kinnised laulmise juures.
Sarsareel. Õpetajal räägitare sarsareel, kuid õpilastelt ei nõua küllalt täpset häälda mist; õpetaja ei kuula häälduse peensusi: valelõpulisele vastusele ütleb õpetaja jaatavalt peale, korrates ise vastust õigel vormil. — Nagu õpetaja arvates, ei kuulvat ta teise tõrväga hästi, mispärast mainitud puudused tulla võida. Kuid siis tasuis valjemaid vastuseid nõuda ja terve tõrvaga kuulata püüda.

21. veebruaril 1927.

№ 42. Saikla kool.

Koolis II+III kl. Õp.-juh. Andrei Mägi.
Eestikeel. Õpetaja andis väga hea seletuse õpitava luuletuse: „Kesineitsi" kohta, nõnda et selle mõte igapidi selgeks sai. Käekiri läheb korda, III klassil kaunis tugevasti viga tehtud, aga õpetaja poolt korralikult parandatud.
Matemaatika. Väga kena tund, mis lapsi peab loogilisele mõtlemisele harjutama.

21. veebruaril 1927.

№ 43. Audla kool.

Koolis I–IV kl. 3 komplekti. Juhataja Aleksei Treimann. — Koledad külmad ruumid. I+II klassi ruumis rajub termomeeter alla +10° R; IV klassi ruumis isegi +8° R. Lauad kole halvad, 1 jalg pingi ja laua distans. Uued lauad, mis tehtud, ei ole ka saadetud plaani ja mõõtude järele tehtud; laua osa, mis lükuma peab, on kinni löödud.
Matemaatika I+II kl. Õp. A. Treimann. Läheb korda.
Eestikeel III kl. Õp. Aleksei Rand. Diktaat lähendet asesõnade peale; ma, sa, ta, me, te, nad.
Joonistamine IV kl. Õp. Elisabet Ruus. Tiriini joonistamine — keskmine, paljudel ka punduline; pundub sümmeetria tunne ja ka viide sümmeetrilisele joonistamisele (sümmeetria telg). Kummideta.
Eestikeel I+II kl. Õp. A. Rand. II klassil diktaat

lühikeste ja pikkade tõishäälikute peale. Viga tehtakse mehe moodi.

Maatеadus IV kl. Õp. E. Rums. Kauplemine ja teed; rahvaharidus ja linnad. Läheb korda nagu!

Saksakeel III kl. Õp. E. Rums. Täielikult raamatuline õppimine: „Liese und Fritz." Lapsed negu nimesed. Õpetaja küsimuse järele on nad samuti kui enne küsimist – s.o. ei reageeri vähemalt ~~lapse~~ sõlle peale, „ei liigu silm ega kõrv." Lugevad enesides. Õp. võtab kord ka pliatsi ja küsib: „ist der Bleistift kurz oder lang?" — keegi ei kõssa ja õpetaja läheb jälle oma raamatu juure. Lapsed vahetavad ka tähelepanelikult mõisted kurz ja lang ära, mille peale üksmi klassis ei reageeri, kas see õige või wale – pole naga klassil sellega tegu! Tagapool istujaid lapsi ei küsi õpetaja kordagi, esimesiga sagedasti. Kiri läheb keftides korda.

Kodulugu I+II kl. Õp. A. Rand. Leib – teme saamine. Läheb korda.

Matemaatika IV kl. Õp. Treimann. Mitmenimeliste ~~arv~~ suurustega lahutamine. Läheb.

Laulmine I+II kl. Õp. A. Rand. Läheb.

Kodulugu III kl. Õp. Treimann. Läheb.

Usuõpetus IV kl. Õp. Rums.

Loodusõpetus IV kl. Õp. Treimann. Nastik ja rästik. Läheb korda.

22. veebruaril 1927.

№ 44. Wana-Võive kool.

Koolis IV, V ja VI kl. 2 komplekti. Juh. G. Nurm.
Ajalugu V kl. Õp. Berta Pooker. Jutustus Mohamedist, tema usust. Lapsed vastavad päris ladusalt. Pärast jutustab õpetaja edasi üsna ladusalt.
Eestikeel IV + VI kl. Õp. G. Nurm. VI klassil lause mitme alusega, mitme ütelusega, mitme sihitusega jne. IV klass on käände harjutusi teinud. Laps, kelle harjutusi vaatan, on ära seganud sihitava omastavaga, omastava nimetavaga – teised käänded õiged; osastava lõpp vale: süggavad jäge. Klass parandab need read ära.
Matemaatika V klass. Õp. G. Nurm. Algul geomeetria. Õp. küsib eelmise tunni aineid — vastused tulevad ladusalt. Õp. annab kergeid praktilisi ülesandeid, nagu: joonistage võrdsete külgedega kolmnurk; mitmenurgurte külgedega, – kahe võrdse küljega — ise midagi ei tee. Õpilased saavad nende ülesannetega erilise raskuseta hakkama — võiks ju ka samasid ülesandeid III klassile anda! Pärast käsib õpetaja saadud kolmnurkadele nimed panna, mis nendele sobivad. Võte on väga ilus ja töötamine autoriteetne.

23. veebruaril 1927 T.

№ 45. Jüriметsa kool.

Koolis I–II kl. 3 komplekti. Juh. Oskar Aavik.
Eestikeel III+IV kl. Õp. Mihail Maripuu. IV kl. kirjutab Eineri grammatikast reegleid ja ülesandeid ära, mitte tehes neid harjutusi, mis raamatus kästud on, vaid kirjutades täpselt seda, mis raamatus on — ei mitte täpselt, vaid suurte, rumalate viggadega, mis mõeldavad vast I (esimese) klassi õpilaskirjutuses. Isegi R asemel on kirjutud B ja üldse õigest kirjutamisest pole aimugi. Vaatan 9 lapse töid, kuna 4 raamatata jääb. Need alla laste mustad heftid — algugi, kuid see on ikkagi mõttetu, kahjulik ja lubamatu töö.
Saksakeel III+IV kl. Õp. Oskar Aavik. III klassil pähe õpitud: „Ein Verslein". Ütlevad ära küll. Üks õpilane — Maripuu — kirjutab terve salmi Ku seina tahvlile, ka ilma üheginreata. Kuid pärast hakkab õpetaja küsima, siis selgub, et lapsed mõnikuni ei mõista, üksi ei tea, mis üksikud sõnad tähendavad. Ühestki õpetaja küsimusest ei saada aru. Õp. läheb ka küsimustega hoopis muule alale (või mun tüki sisse), ilma et need käesolevat tüki kohta käiksid. Korrake: „Liebt ihr euren Garten"? Vaikus! Ma küsin küsitult poisilt: „Hast du einen Garten"? — Selgub, et sellest küsimusest keegi aru ei saa. Õp. küsib: „Hast du ein Buch?" Vaikus! — IV klass loeb võimatu halvasti. Kas õpilane ütleb hier asemel ür, Wenster pro Fenster, — see õpetajale ükskõik. Äärmiselt väike arusaamine, äärmiselt raamatuline võõrmine. Tükis tuleb ette: „die Tür aufmachen" — keegi ei saa aru. Põiss, kes ukse juurde saadetakse, ei tea seal midagi teha ega rääkida.
Matemaatika V+VI kl. Õp. Post. V klassil koordinaatide

Eljestik. Ruutude joonestamine tahvlile võtab 12 minutit aega. Kui õpetaja küsib, ei anna keegimärku vastuse andmiseks; viimaks küsib seda ühte, kes käe tõstis; see vastab — ja nii jäädki, ilma et ka teistele küsimust oleks katsutud selgeks teha.

Matemaatika. III+IV kl. Õp. Post. IV klassis sõõri pinna arvamine — juhusel: $R=2$. Suurte eksimiste peale saab viimaks kätte, kuid üleskirjutus nii:

$2 m. 2 = 4 m. 3,14 = 12,56$; ja

$12,56 . 1 m = 12,56 m$

Sarnast üleskirjutust ei või sallida; õpetaja aga ei reageerinud selle peale

Laulmine III+IV kl. Õp. M. Maripuu. Klassid laulsid koos, noodid tahvlil; lapsed soolniseerisid ja löörsid ka takti. Saadeti ühe tahvlile nootidel takti löönud, kuna teised laulsid; see peab noodidest kinni — s.o. lööb takti õieti. Süs kirjutab õpetaja ka sõnad ja nüüd hakkavad lapsed laulma, vahepeal ka hingamise kohtusi tehes. Õpitud laul — Priius kallis anne — ei kõla, ei lähe mitte; ise laulab õp. kõrgasti kaasa; õpetaja seab oma takti laulmise järele, ulgudi et numbrepõrdudet olema peab. Laul „Samas õitse sa" on parem kui mitte pea. Häälel nagu kurgus kinni. —— „Naabri Mari" — läheb juba.

1. märtsil 1927.

№ 46. Lemala kool.

Koolis I–III kl. Õp. juh. Mihkel Sigus. Klassiks väheldane talukamber. — Jõuan enne tunde kohale. Õpetaja juhatab mind talu teise kambri, kus riided võin panna ja ise klassi. Aeg läheb pikale, lähen vaatama — mis? kas siis tõesti juba õpetaja tunnis, ilma et mulle oleks teatanud? Kuulan ukse taha: „ich heisse! Sagli ich heisse!" jne. Tuleb välja et õpetaja kandseldab poissa saksakeeles, et viimaseid meeldetuletusi veel neile teha. — Selle tõttu ei tahtnud ma üldse saksakeelt küsida ja ei küsinudki. Õpetaja suureks üllatuseks! Kahe nädala tunniga ei või vast ka M. Sigus midagi rätte saanud olla. —
Muidu on kool iseka — noh — on ja ei ole ka.

2. märtsil 1927.

№ 47. Kaimla kool

Koolis I–III kl. Õp. - juh. Alexander Trei.
Kool jätab üldiselt rahuldavasemuljeid, niipalju kui veel tööd jõuan näha. Ka hetkil rahuldavad. — Toomiradeli laulmine, õp. näitab nootide peale, mis seinatahvlil.

2. märtsil 1927.

№ 48. Kotlandi kool.

Koolis I–IV kl. juhat. Olga Prei.
Eestikeel I+III kl. Õp. Olga Prei. – Läheb korda, aga jääb taha sellest, mis enemalt siin olen harjunud nägema.
Eestikeel II+IV kl. Õp. Wesperg.
Matemaatika II+IV kl. Õp. Wesperg
Käsitöö II+IV kl. Õp. O. Prei.
Laulmine I+III kl. Õp. Wesperg.
Saksakeel III kl. Õp. Wesperg. Klassitöö puudub täiesti. Üks õpilane punub ülepalmiku. Paljudel pole tunnis mingi tegevust kui pingil aeladest haigutada ja tunni lõppu oodata. Tüdarlaps viirutas teisele punutud ülepalmikuga otsa – õpetaja ei näe ei kuule. Õpetaja parandab lugemisviga iseenesest, ilma et ta lapsi tülitaks. Lõpmata igav on lastel – haigutavad, kammivad päid jne.

3. märtsil 1927.

№ 49. Hellama kod.

Koolis I–IV klassi. Juhat. Müristaja, Vassili.
Matemaatika II + IV kl. Õp. H. Müristaja. Õp. seletab IV kl. harilikka murru muutmist kümnendmurruks ja ümberpöördvad. Seletamine läheb korda. Klassi-aru-saamine üsna kena.
Laulmine II + III kl. Õp. Müristaja. Laul kahe häälega. Hääled puhastamata. Peale selle tundub õpetamisel suur pealiskaudsus takti suhtes. „Pisarad", mis erinevad ä ja ~~ja~~ é, ja veel lipuga ja punktiga noodid ja kahe lipuga noodid — need lauldavse kõik ühe pikkusena, ühelööglistena — ilma erandita.
Eestikeel I + III kl. III klassil grammatika, suusõnaline — läheb korda. Õpetab Vassili Teiss.
Laulu järg II + IV kl. Sõnad kirjutab õpetaja tahvlile. Seda pole tarvis. Sõnu on palju kergem klassis õpetajalt õppida. IV kl. ei oska noodi järele mitte võtta toonisõrra ei kõrgemale ei madalamale. Noote tunnevad väike. Kõik lapsed laulavad.
Eestikeel IV kl. Õp. Teiss. Luuletused üsna ilmenevalt, tundega ette loetud.
Joonistus ja tööõpetus II + IV kl. Õp. Teiss. Praegu on ainult joonistus. Käsitöönä on linnupuure palju tehtud.
Usuõpetus I + III kl. Õp. Müristaja. Vaesest punjala piirist. Muidu läheb korda, kuid õpetaja laseb sarnase laose kuuldavale: „et ta vaene oli, sellepärast pidi ta vargil käima"!!!
Saksakeel IV kl. Õp. H. Müristaja. Lapsed loevad kõvasti ja rahuldavalt, peale nende reigade, mis õpetaja ka ise teeb, nagu: „ärgerlich, schrie, spass (lühine a), des Knabe pro des Knaben" usw. Keelemõistmine lastel üsna kena.

17. märtsil 1927.

№ 57. Loetsa kod.

Koolis I–V kl. 2 komplekti. Juh. Georg Wilto.
Matemaatika IV +V kl. Õp. G. Wilto. IV kl. poisile annab õpetaja ülesande: 1 rubla hõbedast kaalub 4 sol. 21 dooli; palju kaalub 100 rubla. — Waatamata iganenud ülesandele vormiliselt, teeb ka sisuline lahendamine raskust ja ebakohast tööd. Nii korrutab ta sajaga, terve operatsiooni läbi tehes. Ülesande kallal läheb enam kui pool tundi ja lõpuks kannab poiss nutma, kui ma mõned vahekäsimused panen ja tema ütelustega rahul ei ole. Nii räägib poiss jagamisel (421 : 3): 4 jagada 3-ga 1 kord; 1 kord 3 on 3; 1 jääb üle (2 tuhat alla); 12 jagada 3-ega-4 korda jne. Ka õpetaja ise lärvitab sarnast teelt. — Nii rehkendati vast 50 aastat tagasi!
Eestikeel I+II+III kl. Õp. Helmi Krull. Lugemine küsigil klassidel päris sorav; viisid korralikud; käekiri üsna rahuldav.
Eestikeel IV +V kl. Õp. H. Krull. Õpetaja algab tööd IV klassiga, kus klass veel aeles täiesti rahutult sagib, üks sulge, teine tinti jne. otsib. Üks–kaks panevad tähele, kes käe tõstavad ja veda õpetaja siis ka kohe küsitsi. Teised otsivad omi asju edasi. IV klass kirjutab sulest viimi hoides. — V klass loeb: „Ojamölder ja tema minija. Järgneb raamatuline jutustamine, ilma üheegi selgituseta. — Tuleb rohkem iseloome ja tüüpe tähele panna.
Saksakeel IV +V kl. Õp. Wilto. Keelt on küllalt, nii õpetajal kui ka õpilastel, mis oleneb vist sellest, et õpetaja peaasjalikult suusõnalist juttu peab tüki üle, kuid keel on väga puudulik käändamise suhtes: dreisig, zwanzig, ich frage von sie, nofember, komm hier usw.

Matemaatika IV + V kl. Õp. G. Vilto. Küsin ise. Sõõri pindalast äärmiselt segane ettekujutus, kaunast mõõdust. Nii on väga udused ütlused, nagu: ruutsüld on süld teises astmes jne.

18. Märtsil 1927.

№ 51. Simiste vool.

Koolis I–II kl. Juhataja Karl Juht.
Distsiplüün tundub äärmiselt kindel, pedantne isegi. Õpetaja küsib liiga eksamineerivalt, keskkoolilikult, algatusvalt, vastuste järele rodates. See aga loob igava meeleolu. Ja vast ongi sellega seletatav laste tragideetus. Õp. küsib III klassilt: „Mitmeguste arvude vahel seisab arv –4 n (3; 7 jne)." See teeb suurt raskust vastamiseks. Lapsed sasistavad, masinlikult pmuletega vastuseid poside oma ette, silmadega siia-sinna keerutades — nagu vastust otsides. Vastused tasa ja ebakäpsed. Paiss, kes ei teadnud, mis arvude vahel arv n seisab, peab peale tunde jääma kordama! — Mida?
II klassiga: Kirjuta arv, kus on 3 kümnelist; kirjuta kus on 0 kümnelist 8 ühelist — see sobiks I klassitööks suigisepoole, seega II klassile liiga liktina, liiatagi kevade poole, nagu praegu. — III klass lahendab ruut võrrandi, mille järgmisest ülesandest kokku seab: 5 inimest jagasid enesto vahel 3600 marka nii, et iga järgmine 20 marka rohkem sai kui eelmine. Palju sai igaüks?
Laps kirjutab: $x + \frac{x+20}{+} + \frac{x+40}{+} + \frac{x+60}{+} + \frac{x+80}{}$

$5x + 200 = 3600$
$-200 \quad -200$
$5x = 3400$

$3400 : 5$
$40 \quad 680$
0

I 680; II 700; III 720; IV 740; V 760.
Võrrandi seletus läheb ilusasti. — Hea, kuid ta on liiga teoreetiline laste jaoks sarnane rehkendustöös.
Laul. Koori laul. Häält on küllalt, kuid hääled nõuavad puhastamist ja ühtlustamist. Liiga pinsaldane takt. Lapsed armastavad ja elavust, väledust! Ilöse võtab enesele õpetaja palju aega: istub tseremooniliselt maha, kõhatab, raatab ringi ja hakkab uue laulu sõnu dikteerima. Laulu õpetades on õpetajal selg klassi poole, harmoonium vastu seina.
Lapsed muidu väga teenistuse valmis — kukkumud asju ülesvõtma, ust lahti tegema jne.
Õpetaja teeb ka tublisti väljaspool koolitööd; on laulukoori ja mängukoori seadnud jne.

19. märtsil 1924.

№ 52. Muhu Liiva kool.

Koolis I–VI kl. Juhat. Andres Wana. 4 komplekti.
Matemaatika II kl. Õp. A. Wana. Kordamisülesanded protsentidest; vastusõrdeline jagamine. Läbi üsna ladusalt, ainult tavalisemate märkide panemine kannatab; nii jääb sagedasti võrdusmärk panemata. Sellekohase tähelepanu juhtimise peale parandavad varsi. Üldse näivad olema aruvad ja tõest osavõtlikud lapsed.
Eesikeel I+IV kl. Õp. Alvine Tarvis. I klassil väga ilusad, korralikud heftid ja korralik püstkiri. IV kl. ütleb oma laulukesi väga mõnusa rõhuga, ilmekalt.
Saksakeel VI kl. Õp. Leontine Wüdas. Klass loeb rahuldavalt. Küsimiste peale vastavad loetud tükki reeksmiselt. Õp. omal ilus saksakeel. Metoodilisest seaks tuleb lugeda seda, et õpetaja pea alati ise parandab, millele süsõpilane järge ütleb. See ei sunni ju õpilasi enesid käsitava vormi üle järele mõtlema. Näiteks: õpilane loeb: diese Leben.... Õpetaja parandab kohe: dieses Leben. — Kuidas võis nüüd õpetaja teada, palju klassist kuulsid tema parandamist. Oleks aga õpetaja klassilt küsinud: „Kas on õige „diese Leben“?, siis oleks igaüks järele mõtlema pidanud ja ta seisukohta pidanud võtma, ja iseeg ka oma arvamist põhjendama, selgitama — nii töötades on lugemisel väärtust.
Matemaatika I+IV kl. Õp. Meta Lind. Kena tund. Õiged küsimused, pare taht, terve klass osavõtlik; töö hoogne. I klassi heftid ja numbrerehkendused üsna kenad.
Saksakeel IV kl. Õp. A. Tarvis. Lugemine võrdlemisi üsna kena. Peale lugemist küsis õpetaja loetud tükki; käed tõusevad üksmeelselt metsana. Igaüks vastab oma küsimuse ilusasti ära.
Matemaatika II+III kl. Õp. Meta Lind. Väga kena

küsimiseviis on õpetajal, mis tõttu õpilased ka grenend ja tõest osavõtlikud, elavad ja kergelt reageerivad on.
Hoftid, kiri — korralikud.

21. märtsil 1927.

№ 53. Kapi kool.

Koolis I–III kl. Õpet.-juh. Aleksander Palu.
Saksakeel III kl. Väga rena mõistmine. Lugemine hea, rastamine hea.
Eestikeel. Valted III klassil väga ilusad; grukad lapsed. Reageerivad küsimuste peale rutta ja õieti.
Matemaatika. Kahekohaliste arvude lahutamine — läheb metoodipäraselt. Ka muidu on lapsed grenend; teadvad näiteks, et täna kevad algab astronoomiliselt jne.
Laulmine. Olerat kahehäälsline, teist häält aga ei kuule. Muidu läheb ka.
Hoftid ja kiri — korrad.
Lapsed on väikesed, aga tragidad.

21. märtsil 1927.

№ 54. Püri kool.

Koolis I–IV kl. 2 komplekti; juhat. Anton Sirp.

Matemaatika III kl. Õp. Hilda Tarvis. Korrutamine.
x40 Õpetaja tarvitab ilma asjata seletussõnu, mis
6795 asja raskeks ja keerulisekš teeb; nii ütles ta: 40 korda 5 ühelist, 40 korda 7 sajalist jne. Tarvis parajasti lapsi maast-madalast selja mõistma, et: esiti 4-ga korrutada, siis 10-ga – on õpetajana, mis 40-ga korrutab.

Matemaatika IV kl. Õp. Aleksander Paas. Õpilaste tutvustamine kümnendmurdudega. Seletuse viisis ei ole arig a, kuid väga elavalt ei reageeri lapsed mitte.

Matemaatika I+II kl. Õp. Anton Sirp. Keskmine tund.

Eestikeel III kl. Õp. A. Paas. Lapsed reageerisad väga viiselt. Wastamine sosinal, ilma hurita ja eluta. Lastel on kirjatöö tehtud; kompositsioon on üsna ladas. Wiga üsna väike.

Eestikeel IV kl. Õp. A. Sirp. Suusõnaline nimisõna käänamine. Hoftid väga korralikud ja käekiri selge ja kultiveeritud.

Eestikeel I+II kl. Õp. H. Tarvis. I kl. 3 last koolis, kelle kaunis puudulikult. Lapsed olla palju puudunud ja sõgisel mitte lugeda oskanud.

Kodulugu III kl. Õp. A. Paas. Lumekellukene. Õp. tuvb elava taimekese klassi ja teeb lapsed kaunis mudishimulisekš, küsides – mis tal küll võiks paberis olla. Mõistatamine võtab aga mõne juures väga ebakalise laadi; nii ütlesid mõned, et paberis on rihmasaid, sitikad, kotikad jne. Juurikäik on üsna kena: mõned tähelepanekud taimest, selle joonistamine, voolimine plastiliinist, seradelaud jne.

Ajalugu IV kl. Õp. A. Sirp. Wäljarändamise ajajärk Eestis, prohvet Maltsvet. Ettekanne läkes üsna korda.

Kodulugu I+II kl. Õp. H. Tarvis. Kuldnokast. – Läkes korda.

Usuõpetus III kl. Õp. A. Paas. „Leiva asemel kivi.“ interkonfessionaaselt. Läheb korda.
Saksakeel IV kl. Õp. A. Sirp. Lugemine läheb korda. Õp. nõuab häälduses täpsust. Lapsed ei reageeri küllalt elavalt õpetaja küsimiste peale. — Küsimisel ei tohi lapsed raamatuid oma ees lahti hoida, kust siis lapsed raatavad ja ra staavad.
Usuõpetus IV kl. Õp. A. Paas. Luuka Jumalase õpetamisest. Tumma käsitamine läheb tublisti scholastilise viisi järele. Lapsed aimavad juba, mis vastust õpetaja soovib. Näiteks õpetaja väidab: „Kui kaks teineteist armastavad, siis on nende vahel täielik. Missugune vaim oli siis Jeesuses?“ — Lapsed: Täielik. Õp.: „Sellepärast usume siis ka Jeesuse sisse“! — Mis see õieti tähendab: „usume Jeesuse sisse?“

22. märtsil 1927.

№ 55. Jamse kool.

Koolis I–IV kl. 2 komplekti. Juh. Mihail Pallas.
Matemaatika III+IV kl. Õp. M. Pallas. III kl. trapeetsi pindala. Seletus läheb korda; õpilaste arusaamine läheb korda. IV klassil murdude ja segaarvude jagamine täisarvuga. Õpilased teevad õieti. Põhjendus on puudulik õpilastel ja reel ebatäpne, nagu: „segaarvu teema murdudeks". Ei põhjenda näiteks, miks murruks tegemisel täisarv korrutada murru nimetajaga, aga mitte lugejaga. Liigmurru definitsioon käibus, nagu: „millel ei ole terved arvu; millel ei ole lugejat." Saab ka õige vastuse. Muidu väga tuhmid ei ole lapsed.
Eesti keel III+IV kl. Õp. Wassili Raavel. III klass on välditeks kaunis tugev ja toovad ise siirgalt näiteid. Mitmed eksivad ka ja toovad ebaõnnestanud näiteid, nagu: muld – l I välde. jne. IV klassil käänamine. Läheb koogselt.
Matemaatika I+II kl. Õp. M. Pallas. II klassil lihtmurrud, nimelt murrumelitsis tegemine, nagu $\frac{1}{3}=\frac{3}{9}$. I klass teeb $6\frac{4}{7}:7=9\frac{1}{7}$ jne. üsna tragidalt kirjalikult.
Laulmine III+IV kl. Õp. Pallas. Kahe häälega. Läheb korda.
Heftid rahuloldavalt korralikud. Kord tunnb olevat.

23. märtsil 1927.

№ 56. Maasi kool.

Kuulis I–IV kl. 2 komplekti. Juh. Jakob Endrekson.
Matemaatika III + IV kl. Õp. J. Endrekson. III klass peastarvutuses õige tuim, saamatu: Ülesanne: Perenaisel oli 36 linnu; ta müüs 16 kana; ülejäädavad olid kanad ja aned, kumbagi ühe palju. Palju kanu ja aneesi oli enne müümist." — Ainult 3 last arvutavad selle õieti, teised valesti ja veel kahte moodi.
Matemaatika I + II kl. Õpet. Leena Taeras. Selgitab poolt ja kolmandikku. Läheb korda.
Eestikeel III + IV kl. Õp. J. Endrekson. Õp. Seletab mitmuse nimetava ja ainsuse osastava lõppu d ja t. See käsitlusviis läheb korda.
Eestikeel I + II kl. Õp. L. Taeras. II kl. diktaat, I klass loeb. Õpet. näitse klassi valitsejat. Läheb korda.
Kodulugu I + III kl. Õp. L. Taeras. Õp. pidas kaua terve tunni, tegi kaardas hoides; oleks võinud vabastada kaa ühe tunni lõppu. (Muidu tuvi läheb korda.
Maadeteadus IV kl. Tunnevad riikide paigutust tähtsa kaardi järele enam kui pahuloovat. Õp. Endrekson.
Kodulugu III. kl. Õp. Endrekson. Läheb korda.
Laulmine. III + IV kl. Õp. J. Endrekson. Läheb korda.
Lapsed söövad esimese tunni järele. Suur klass on väga tolmune — kui teha tube. (Need laud ei ole plaani järele tehtud.

24. märtsil 1927.

№ 57. Salme kool.

Koolis I–IV kl. 2 komplekti. Juhat. Aliide Kuut. Olen täpselt kell 8 koolis. Algab lõõd õp. Agnes Punk'i asetäitja Eduard Hark. Kaalijuhataja Aliide Kuut puudub. Olla laupäeval kuresaarde Sõitnud. Ilmub tunnilise hilgamisega – kell 5 min. enne 9. Olnud hamba arsti juures laupäeval, pühapäeval ja ka täna hommikul. —

× Klassis on ajutine näitelava üleslöödud, mis enne kevadpüha juba tehtud; inetu ta on ja võtab palju ruumi. Klassis ahju ja seina vahel on suur prügi hunnik. Klassis puudub tunniplaan. Klassid kütmata ja külmad.

Matemaatika III kl. Õp. Ed. Hark, Võrrandi koostamine ja lahendamine ülesandest: Lainel ja Peetril on kokku 57 marka; Peetril on 5 marka rohkem kui Lainel – palju raha on kummagil? Lahendamise arendus:

$I = x$	$x + x + 5 = 57$	Ei ole siin õige see, et lõpul ilmnevad x_1 ja x_2, millele tähendusi pole antud. Kuhu jäi siis x?
$II = x + 5$	$2x + 5 = 57$	
	$2x = 57 - 5$	
	$2x = 52$	
	$x_1 = \frac{52}{2} = 26$	
	$x_2 = 26 + 5 = 31$	

Annan teise sarnase ülesande peast rehkendada: – kokku 60 marka, ühel 10 rohkem, palju kummalgi. Kulub 5–6 minutit, enne kui käed tõuserad. Siis saab vastuse et 40 ja 30. Kõik klass on sellega nõus peale 3 lapse; klassis 15 last.

Eesti keel III + IV kl. Annab asetäitja E. Hark. Väga schablooniline. Kõik lapsed laeras tükki läbi, mitmendamat ja neel mitmendamat korda; siis hakkavad nad seda tükki kirjutama – III klass. Samuti teeb ka IV klass. Pikk laul „Jlu laul" on päke õpitud; selle ütlevad kõik lapsed, aga ilma mõnuta.

III klassile annab õpetaja uue laulu päke õppida, ilma et ühe sõnagagi seda laulu sisuliselt või keeleliselt puudutaks. II klassi „Jõululaulu" kohta annab õp. pärast, tähenduri juba laul päke õpitud, mõned selgitused vanemate parmide kohta, nagu laulamaie, reessa = reel jne.
Üksõpetus II + IV kl. Õp. Aliide Kuut. Õpetaja otsib midagi kapist; läheb teise klassi, sealt tuleb teise õpetajaga jälle kapi juure, otsivad midagi, teine õp. läheb jälle tagasi. Klassis vaikus. Nüüd ütleb õpetaja sõna ees: „Ma kummardan sind, anna vägi" ja harmooniumi saatmangul laulab klass. Pärast laulu lapsed istuvad. Mõned ev. luter. ja mõned apostl. õigeusu lapsed ütlevad IV palve; siis loeb õpetaja hommikumaa juttu Loot ööst — aliisi tüünist, mille alla pöhja naaber oma kulla matnud ja naabrile hoiule annud, ilma et see kuidagi ühenduse saaks nõud. neljandama palvega. Ei ühtegi selgitavat sõna lastele selle palve kohta, ainult peast ärapüttlemine, nagu ka raamatust õpitud. „Tulevaks korraks see (hommikumaa jutt) meeles pidada ja 7, 8 ja 9 käsk meeles pidada!" — ütleb õpetaja. Tund lõpeb sama laulu kahe salmiga. — Mõttelage tund.
Saksakeel IV + III klass. Õp. Ed. Hark. IV klass loeb väga puudulikult, pannes valehäälikud, lõpud ja rõhud. Õp. Hark ise parandab alaliselt lugemise vead. Terve see saksakeele tund seisabki lugemises mitmendat ja mitmendamat korda, ilma vähemagi katseta suuliseks kõnelemiseks. Järgmiseks korraks annab õpetaja sama tüki lugeda ja „Fortsetzung" ka veel juure, ilma et pisutki oleks seal uut tükki loetud või võeraid sõnu puudutatud. Kes on lugenud, see viskab raamatu võidukalt laualе ja hakkab südamerahuga ringi vaatama. Pärast küsib õpetaja endist tükki „Jakob und Anna", millest väga passiivselt osa võetakse; tuimad, tüdinend näod.
Vahetundides ei läke kõik lapsed välja. Korrapidaja ei arva

aknaid; viimaks avab nad <u>koolijuhataja ise!</u>
Põsaraamatud on korratumalt peetud, eriti ka juhataja enda poolt.
Heftides tuleb suuremalt jaolt kraapimine ette ja tähtede ümbritse otsa kirjutamine. —— Kõigi nende väärnähtuste, eriti korratuma kirja suhtes on koolijuhatajale suunsõnaliselt valjud märkused tehtud.

2. mail 1927.

№ 58. Anseküla kool.

Koolis I–IV kl. 3 komplekti. Juhat. Jaak Wapper.
<u>Matemaatika</u> IV kl. Õp. J. Wapper. Ajaarvamine. Tunnipidamise viisis laita ei saa. IV klassi heftides on kaks tööd oktoobris kirjutatud; siis ei ole enam ühtegi enne 6. märtsit, nii et heftides ainult üks leht täis kirjutet.
<u>Matemaatika</u> III kl. Õp. J. Wapper. Harjutavad kümnendmurra jagamist ühekohalisele terrele arvule. Töö viis läheb täiesti korda. Arv 400,05 teeb õpilasele tunnile ülepäämata raskusi; teised aga teavad.
<u>Saksakeel</u> III kl. Õp. Lindeberg. Töö läheb korda.
<u>Eesti keel</u> III kl. Õp. Jaak Ait. Kole igas tund. Terve tund küsib õpetaja sõna tähendusi, suuliselt ja pinnaldaselt. Samuti suised ja kodades on ka vastused. Heftid ei jäta head muljet. Kirjatööde parandused on sagedasti laste eneste poolt, kuid on palju viigu sisse jäänud, mis see tõttu ka lastele teadmatuks jäänud. Mõnes kohas on on ka ühe tähe teise otsa kirjutamist

Sarsakeel IV kl. Õp. Lindeburg. Klass mõistab ü-sna hästi sarsakeelt; üldiselt hea häälduamine. Õpilased ise kordamööda panevad õpitud tüvist klassile küsimisi ette, mis läheb täiesti hoogsalt, pika lausega ja õieti. Vastatakse üldiselt hooga. Uue tüvi jutustab õpetaja ise lastele ette, selgitades, küsides tundmatuid sõna klassilt. Siis loetakse seda tüvi ja võetakse tulevaks korraks üles.
Üsnõpetus III ja ka IV klassis õpetab Jaak Ait. Mõlemais klassides on õpetajal üks ja sama metood: lapsed loevad jüblist üht lõu (Elias reelab vihma tulekut); siis küsib õpetaja samu lauseid, mis tüvis ette tulevad, ilma et mõtet, ideed sellest loost otsitaks, mis sealt õppida võiks. Katekismusest laeb õpetaja samuti kõik küsimused ja kastused lahinal läbi. — Kõigist muemaist võrludest üsnõpetamise sahtes on see õpetaja pundutamata jäänud; ka eneselt ei ole tal võimu mõtet otsida või asja nii ette kanda et see lastele lõbu teeks. Hirmus igav ja vanamoodi üsnõpetuse tund.
Eestikeele võitud IV klassil, kus õpetab J. Ait, kasutavad juba väliselt mitmesuguseid pealkirja, nagu: „Kirjutuse vihk"; „Eestikeele kirjalikud tööd"; „Mõttekirja vihk". Üldse näen 10 vihku, kuna 27 last; teised olla laste käes. Nii siis!
Koolil puudub: helistamise kell, nii ühes kui teises klassis; seinakell; riidelipp.
Käterätikud, seep, pesemisrehvõu on olemas.

3. mail 1927.

№ 5–9. Lümmada kool.

Kooli I—VII õppeaastal. Juhat. Aug. Mälk.
Sarsareel IV–b kl. Õp. Oswald Trüpan. Lugemine – paljude vigadega – on puudulik klassil. Õpetaja parandab ise alaliselt lugeja eksitusi.
Joonistamine III kl. Õp. Maria Waga. Käsitööga ühendatud. Paberi väljalõiked, kleebitud lihtpaberile; ühna kenad näevad välja.
Eestikeel VI kl. Õp. August Mälk. Õpetaja juhatab Juhan Liivist. – Läheb.
Matemaatika VI kl. Õp. Teodor Mälk. Õpetamisel pole viga. Klass vastab ja lahendab oma ülesande kindlalt.
Matemaatika I kl. Õp. Oskar Kaasik. Väga kenamõnuga tund. Lapsed on elavad ja töö läheb hoogsalt.
Matemaatika III kl. Õp. O. Kaasik. Tööviis on täiesti laidmata. Küllalt energiline ja õiged didaktilised nõuded. Annab head kootust kui õpetaja.
Eestikeel II kl. Õp. H. Tõsine. Lugemine küga tasane ja ühetooniline. Wiisiks on raamatuid lugemisel laua peal hoida ja siis lugeda. Hoftid on suuremalt osalt rahuloldavad; kuid on ka, mis õpetajt poolt hoopis parandamata.
Laulmine IV–b kl. Õp. O. Kaasik. Kokkuharjutus kolme häälega: „Ära lahke lapsukene". Laulu õppimine vaheldub teoreetiliste küsimustega.
Kodulugu I kl. Õp. M. Waga. Raamatu järele Miku ja Manni vanaema surm ja sellega ühenduses olevad tegevused. – Ega pole lastele kohane materjal – kui ühte lähemat juhust teada pole.
Eestikeel III kl. Õp. H. Tõsine. Tegevad – ainult lugemise tunnid.

5. mail 1927.

№ 60. Karala kool.

Kuulis I–III kl. juhat-õp. Eduard Trei.

Eesti keel. III klass loeb, lauast välja, klassi ette tulles. Lugemine on kaunis ilmekas; vea puhul reageerib selle peale kohe klass. Lugeja loeb Saare murraku järele „kappas" (seest ütl.), õpet teeb küsimise ja klass parandab kohe „kapas", ja annab seletuse väldete kohta. Distsipliin tundub hea. Kohale mineja unustab kummarduse tegemata; õp. kutsus ta tagasi. Nüüd tükki laseb õpetaja klassi (lapsi) lugeda ja selgitab tundmatuid sõnu.

× → II klassi õpilase Pihelpuu kaustikus ei ole käekiri hea; ei ole kirjutatud joonest jooneni; vead on parandanud teised lapsed, musta tindiga, silma paistmatult, mis hefti ilmetuks teeb ja ka ei võimalda näha, mis on laps ise kirjutamise juures parandanud, mis on teine laps parandanud. Selle juures on ka riigu palju sisse jäänud. Õpetaja ise pole ühtegi punast täppigi sisse teinud. – Teine hefti seesama; × ülejäädavad on paremad ja on ka üsna häid.

Matemaatika. III klassil geomeetria elemendid: nurga mõiste, suuremad ja väiksemad nurgad, ringid, kaared. Klass joonistab need heftisse rahuloldavalt. I ja II klass teevad arvuliisi ülesandeid.

Laulmine üsna ilus; natuke pikaldane takt.

Üldmulje kooliist küllalt rahuldav.

6. mail 1927.

№ 61. Otla kool.

Kvolis I–III kl. Juhat.-õpet. Berkhard Fäsine.
Eestikeeles on rälted üsna head. Kehtid III klassil
lähevad üsna korda. Lugemine II klassil närge-
pooline.
Matemaatika. Murrukirjutamine III kl. läheb korda.
Geomeetria mõisted – nurgad, kolmnurkade liigitus –
üsna läheb. Rehkenduse kehtid III klassil on halvad,
võigadega kirjutatud, mustalt, numbrid üksteise peale,
lõpuni lahendamata (käsil) jne.
Laulmine 3 häälega – läheb üsna nenesti; iseeji
ilus kuulata.

6. mail 1927.

№ 62. Roatsikula kool.

Koolis I–VI kl. Juhat. Eduard Höbenik.
Eesfirgel I kl. Õp. Marta Höbenik (tema asemel on kahel haigure puhul 2 asetäitjat olnud. Tähtsaid suuri tähti ei maksvat I õppeaastal üldse kirjutada. Mitmel on B asemel R, mis parandamata. Üldse pole õpetajat I klassi kalligraafilist külge parandanud, mis on neile suureks veaks. Üldiselt on iseseisvaid rahuldavaid käekirju.
II klassil (õp. M. Höbenik) on kirja vihud puudulikud ja ilma metoodita: kasked diktaadid, kus aina vigade puru esineb. Ka kalligraafiline külg on puudulik. Sama klassi „ilukirja" vihud on isegi rahuldavad. Nii ongi siis jällegi näitkangel, et kiri ja ilukiri on kaks isesugust asja.
Matemaatika I kl.+II kl. Õp. M. Höbenik. Numbrite kirjutamine I klassil räpakas. Ka II klassil on osalt räpakad, osalt rahuldavad.
Eesfirgel V+VI kl. Õp. Gertrud Kald. Ühes heftis on parandamisel tublisti vigu sisse jäänud. Käekiri enamast jäolt väga kultiveeritud, mõnel rahuldav. Mõnel tublisti vigu.
Joonistused IV kl. ei ole ilusad ja korrapärased – on süsteemitud, määrdunud pliiatsi katsed – Õpetab Wiktor Kuor.
Usuõpetus V+VI kl. Õp. Wiktor Kuor. Lapsed laevad reiser Peerost ja temaaegsest kristlaste tagakiusamisest. Õp tund raamatuline, pole sellest midagi huvitavat ega efektset.
Saksakeel V+VI kl. Õp. G. Kald. Tüki lugemine ja sellepärastamine küsimuste peale. Eriliit lugemist keeletundmises ei märka. Käänete määramine lugemis-

tüüpi ei lähe ladusalt; võib saada ühe ja sama vormi kohta arvamisi, et see on genitiiv, dativ, accusativ.

Eestikeel I+II kl. Õp. M. Höbenik. Tundub lugemise tund, ilma eriliste elavuseta.

Loodusluga IV kl. Õp. koos. Kernes. Õpetaja jutustab meie moodi — muud näitlikkust ega elustamist ei ole.

Matemaatika III kl. Õp. Jaganise seletus. Metoodiliselt õige käsitlusviis.

7. mail 1927.

N° 63. Kõruse kool.

Kooli I—IV kl. Juhat. Willem Argo.

Eestikeel III+IV kl. Õp. Linda Kuull. IV klass loeb; III klass istub oma raamatutega niisama. Elavust üllamalt väike. Reageerimist küsimuste peale väga väike. Küsimust veidi variieerides on absoluutne vaikus klassis. Näiteks ei oska klass midagi öelda küsimuse peale: kuidas tehakse kirjas vahet häälikul a II ja III välte vahel. Küsi aga mitme a-ga II välde kirja panemise, siis saab vastuse, samuti ka III välte puhul. IV klass umbes pooled teavad välteid rahuldavalt, kuna teine pool ja terve III klass neid vähem peaks tundma.

Eestikeel I+II kl. Õp. V. Argo. Äärmiselt loid

klass. Waevalt kuuldasse häälega piiserad lapsed oma vastuseid. Lapsed ütlevad ka peast, kuid mõeldes, nüüritades, mõnutumalt, ilma ühegi kulkiveerimiseta kooli poolt. „Nus laul pähe õppida ja siis tükk lagedat" – annab õpetaja I ja II klassi lastele tunni lõpul! Hirmus!
Matemaatika III + IV kl. õp. V. Alge. Klass taipab oma asja keskmist moodi.
Koori laul III + IV klassiga. Õp. H. Arge. Üsna kena, võib kuulata. Isamaa hümn ei ole kindel, vaid püüab „hukkagi" minna segasõnade puhul.

7. mail 1927.

№ 64. Wintri kool.

Koolis I–III klass. Juh.-õp. 2. aprillist peale Konstantin Nüt; kunni aprillini M. Grünthal. Grünthali poolt peetud päevaraamat näitab metoodilumat õpetamise viisi. Nii on III kl. lihtmurdude kursus läbi-võetud kõigi lühendustega ja ühenimeliseks tegemistega. Koolitöö on umbes kuu aega seisnud – haiguste tõttu.
Lapsed arahiwad küsimisel siia-sinna. Unised, äärmiselt saamatumad lapsed.
Eesti keele tund. Kõik 3 klassi loevad, ühelgi klassil ei ole kirjatöö ees. III klass loeb Jakob Watt'ist; siis katsub jutustada. Et aga jutustamine ladusalt ei lähe, jätab õpetaja veel sama tüki üles ja hakkab II klassiga õpetust, kuna III klass oma tüksi selle juures jälle

salaja lugema hakkab. See on ometi igav.
I klass loeb ka. Kõigil klassidel puudub aga huvi.
Ilmneb, nagu peaksid lapsed seda lugemist paratamatult tegema.
Lapsi jääb kiljaks. Üks tuleb ja teine tuleb, kunni 42 minutit juba tunni algusest möödunud on.
Matemaatika. III klass tähvitab õpetaja kohtade asemel ikka arvud. Sarnast ebatäpsust lubab enesele ka õpetaja Nüt. Klassitahvli juures on lapsed väga saamatumad; nagu saaksid nad parajasti pekse – nüüdsele näoilmega on nad.
Laulmist ei saa see õpetaja õpetada.
Kool jätab üldiselt nõrga mulje.

10. mail 1927.

№ 65. Rahuste kool.

Koolis I–III kl. Juhat.-õp. Oswald Mälk.
Ülearmiselt unised, rõndunud ja väsinud lapsed. Seametu ümbervahtimine. Küsimine ja nende peale vastamine tundub lastele kui ilma ime. Puudub rõõm, sära, hoog, lapsemeel. Lugemine – kõik läheb uniselt. Saksakeel III kl. Õpetaja püüab isegi kõnelemist: „Hebe deine rechte Hand!" — keegi ei kõssa selle peale. Ei teata selgest küsimusest üksikuid sõnu. Küsin: mis on „käsi" saksakeeli. Vilmaks, vrümaks ütles üks: „Hebe!" Küsin: mis on süs „Hand" eestikeeli. Laps: „üles"! Näh-

tavaliselt on seda kunagi räägitud, kuid ilma ühegi selgeseletuseta jäänud. Õp. küsib „Handi" artiklit – ei teata; mitu artiklit on – ei teata. Fünf – vünf, seda vahet ei oska keegi seletada; kirjutab küll fünf, aga häälduses ikka vünf, tee mis tahad. Õpetaja katsub ka parandada, katsub, katsub – ja kõik jääb ikkagi nii, nagu laps tahab! – vür ja vünf. „Soldaten müssen 'aben eine wahne wenn sie geh'en"!

Kaalipoolik olen ja kord puudub siin täiesti. Selles n. n. saksakeele tunnis kihistab üks milleni üle naeru, vahib kaasipidi. Tundub see olen siin üks püün vaese olevat. Õpetaja ei saa pea ühtegi vastust. Õp. käseb: „Zehle von eins bis zehn" – ei keegi kõssa. Korrega siin vahel jälle: „Soldaten müssen 'aben eine wahne wenn sie geh'en", ja jälle teisele: „Zehle von eins bis zehn!" – Puudub järjekindlus täielikult ja puudub tunni tuum. Kaks poissi ajavad omavahelisi asju; kongitsad laua lapiga jne. Õpetaja ei näe ega kuule. – Nii pea kui laps tahvlile valesti kirjutab, teeb õp. signaale, mis lapsi taha poole vaatama sunnib. – III klassi poistel juuksed koristamata, salkus üle silmade.

Käsen kirjutada 40,05; üks kirjutab: $\frac{40.5}{100}$; siis üks arvab end teadvat ja tõstab käe; läheb ja kirjutab: 40,5; keegi terves klassist (8 last) ei tea midagi öelda, mitmele küsimärk peale vaatamata. Meeter on 5 vo sülda; on verst jne. Mõõtude vahekorrast ei ole aimugi. Ei süt tule välja midagi.

Heitsin! Võimatu halvad! – Teejuu õpetajale ettepaneku ennast kesaeel ametist lahti võtta – mida ta ka tegi.

10. mail 1927.

№ 66. Türju kool.

Koolis I–IV kl. 2. komplekti. Juh. Ed. Punab.
Matemaatika IV kl. Õp. Ed Punab. Ei saa öelda, et klass erilist arenemist avaldaks. Osaliselt saab omast asjast ka aru. Nurga suurusest ei ole selget ettekujutust. Nii näiteks ei saa arastust, kumb nurk on suurem kahest joonistet ja mitteväärsest nurgast.
Eestikeel I+IV kl. Õp. Anna Nüt. Tund läheb korda; lapsed võiksid õpukamamad olla.
Saksakeel IV kl. Õp. Anna Nüt. Läheb korda.
Matemaatika II+III kl. Õp. Ed. Punab. Heaks kestmised. Töö rasketmine.
Laul IV kl. Õp. Ed. Punab. Läheb korda.
Töö õpetus ja joonistus läheb korda. Papi ja paberi löiked – palju tehtud ja kaunis kenad. Õp. Ed. Punab.

12. maist 1927.

№ 67 Karuste kool.

Koolis I-III kl. Juhat.-õpetaja Karl Mälder.
Võimlemine väljas: read, kätelügutused, marssimine, pööramine; läheb korda.
Saksakeel III klassil. Õpetamise viis on õige - suusõnaline; kuid häldamine kannatab (Buhh-Sys). Õpetaja harjutab (nicht ja ich) häälikuid ch.-kesadel on see ootamatu. „Blätter" - tõlgib õpetaja lastele „orsad" - (wie grün - sind deine Blätter') sest kuusel lehti ei olla, seega siis - orsad. „Grün" rõhutamine ja häldamine hea. Kaunis väike on süsmi laste sõnatagavara. Hästi koralikud.
Eestikeel I + II kl. Hästi I klassil rahuloldavad; II kl. on enam räpakamaid. II kl. ütleb lauluvesi rahuloldavalt. I klass loeb mitte väga ladusalt, kuid selle juures kaunis kõva häälega, külavalt, kaolilikult laul-ei ole ilus; karedad ja kaksikõlatud hääled.

12. mail 1927.

№ 68. Mõnty kool.

Kooli I–VI kl. 4 komplekt. Juhat. Eduard Aru.
Saksakeel II kl. Õp. pr. Liidia Häng. Häälduselt on hästi täpselt nõutud, iseeg väikese liialdusega – aga see ei tee viga. Keelemõistmine selle jaoks ei ole suur. Küsin: „Wessen Buch ist das?" – võttes ühe raamatu laualt; laps ei oska ütelda vastust saksakeeles. Ütleb: „Das ist meine Buch"; „Deutsche Buch" jne. Ka neid viisi ei oska parandada.
Eesti keel I+VI kl. Õp. Kodaniburg. VI klass kirjutab, I kl. jutustab „Nõlu võitlused". 15 minutit jutustab üks õpilane; jutustab liigpeensusi. Harjutada koorkuri-liikumalt peaasju tähelepanema, mitte kõrvalise täht-susega asjadesse või lausetesse uppuda.
Matemaatika I+VI kl. Õp. L. Häng. Korraldasin testi.
Eesti keel IV kl. õp. Leida Kodaniburg. On „lu-gemise tund"; siis vist ka kirjutamise tund, gramma-tika-tund jne. Küsin väiteid. Lapsed räägivad tähe väidetest – mitte häälikuväidetest.
Kool on seisnud 10. jan. – 27. veebruarini ja 13. märt-sist 27 märtsini. 2. oktoobrist – 5. detsembrini pundus õp. Liidia Häng; aset täitis Eduard Hark.

13. mail 1927.

№ 69. Kahtla kool.

Koolis I–VI kl. 3 komplekti. Juhat. Johannes Kadarik.
Matemaatika V+VI kl. Õp. Andrei Treimann. V klass seab kergeid põrrandeid kokku ja lahendab ka. Pairs kirjutab ja räägib „kofidsent". Asjale võiks ikka õige nimetuse anda. VI klassile teen testid.
Saksakeel III+IV kl. Õp. A. Treimann. IV klassiga töötab õpetaja suuresõnaliselt. Viisor õige. Lapsed võõrad osa ja vastasad hõrasti, asjalikult. Häälduses klassil on üsna rahuldav; näha et hääldamise kallal on töötatud. Mõned mõisted jäävad rähese selgitamisega, nagu die Hand ja der Arm; der Fuss ja das Bein. — Ka III klassi häälduses läheb korda; „h" sõna algul tuleb kõrti välja. Muu koolitöö tundub rahuldavat.

24. mail 1927.

№ 70. Uuemõisa kool

Koolis V+VI kl. 2. komplekti. Juh. Aleksander Urban.
Matemaatika VI kl. Õp. A. Urban. Korraldasin testid.
Eesti keel VI kl. Õp. J. Kivi. Õpilased kaunis arenenud kirjandusliste liikide eritlemisel. Ladusad kirjatööd.
Matemaatika V kl. Õp. A. Urban. Läheb korda.
Laulmine V+VI kl. koos. Õp. A. Urban. Koorsuhle kaunis kena.

24. mail 1927.

№ 71. Tarnimäe kool.

Koolis I–IV kl. 2 komplekti: Juh. Anton Kiisi.
Eestikeel I+II kl. Õp. A. Kiisi. Väga mõnus õpetaja; ei rutta õpetaja oma mõttega ette, vaid laseb lapsi oma arvamisi avaldada, kuna viimane õige arvamise aitab väljatuua. Viit selle tegajärjel ongi lapsed ärmiselt julged oma mõtteavaldustes. Laulukeste ütlemine väga ilus, julge, ilmeks, vastavate sõnadega.
Joonistused III+IV kl. Õp. Aleksander Loo. Läheb korda.
Muidu kooli kord ja laste hoiak rahuldavad.

25. mail 1927.

№ 72. Leisi kool.

Koolis I–VI kl. 3 komplekti. Juh. Albert Seppel.
Matemaatika V+VI kl. Õp. A. Seppel. Testid.
Matemaatika IV kl. Õp. Mine Seppel. Arvude jagamine. Seletus õigel alusel.
Loodusõpetus IV kl. Õp. M. Seppel. IV klass määrab lause jaguni. Teeb tublisti töö määramisel, kuid klass parandab.
Joonistused seintel, V+VI kl. töö, õpetaja A. Seppel. väga ilusad. Samuti ilusad on õpilaste valmistatud maakaarti kontuur kaartide jõele.
Matemaatika III kl. Õp. P. Altasaar. Kümnend-

murdude kirjutamine — on päris seggune, otse võimata, kuid ometi „läbisõetud." Arvusteemi ehituslisist ei ole rääkimatki asjus. Geomeetrilistest ~~asjus~~ mõistetest ei ole aimet, nii räägivad lapsed kolmnurga pikkusest ja laiusest.
Sarsaneel IV kl. Õp. M. Seppel. Ei tea sie ja er vahet. Häälduamine läheb korda; õigeuino ka.

25. mail 1927.

№ 73. Wanaküla kool.

Koolis I + III klass. Õpet. juh. Toomas Kaasik.
Lauluine 2 häälega. Väga kena, hoogne, kaoskõlaline.
I klassi hefftides oleks käekiri muidu rahuloldav, kui ühe tähe teise otsa kirjutamist ei oleks õpetaja likvideerinud (Kaiste, Wapper); ka tuleb kraapimisi ette.
II klassil on kiri päris rahuloldav, kuid mõnel (Kauber, Kaiste) jääb tähte üksteisest läbikirjutamine edasi, ilma et õpetaja seda katsuks likvideerida.
Õigekiri näidetes II klassil üsna hea.
Matemaatikas III klassil läheb kaunis korda, murru mõiste õige, murru kirjutamine ka; kümnend-murru kirjutamine ka. Kohtade seletus ei ole selge. Nii ei tea lapsed üteldа, kust nad tunnevad, et teatud number sajandikku, sajalisi või muud tähendab.

30. mail 1927.

Lõopõlla kool, N° 2 juure.

II kord.

Saksakeel IV+VI kl. Õp. Salme Konnist. Lugemise juures on häälduamise allakriipsutamine rähene. Ka õpetaja tähelepanu õpilase hääldamise suhtes on puudulik. Nii ütleb õpilane: „Ich lege den Teller auf dem Tisch." Õpetaja rahuldub ja laseb lapse kohale minna. Mina peatan klassi ja küsin, kas see õige on. Terve klass ei tea selle kohta midagi ütelda. Õpilane ütleb ka edaspidi inna auf dem Tisch. Õpetaja ütleb, et ta kuulnud õpilaselt „auf den Tisch" ja küsib lapselt, kuidas ta ütelnud, auf dem, või auf den. Õpilane ütleb jälle „auf dem"; õpetaja jaatab, ~~mind~~ et ta mind kuulnud „auf dem". — Teravamat kuulmist on õpetajal tarvis! Mina raiskin mind, arvates et õpetaja ise klassiga seda viga parandama hakkab. Õpetaja ei tee aga sellega tegemist, vaid läheb päevakorras edasi. Mis sellest järeldada? — Õpetaja on klassi viimud kausi, kaks taldrikut, nuga, rahvel, lusikas. — Põhimõte ilus; vist on mõeldud näitlikuks tunniks. Kuid õpetaja tarvitab neid asju keeleharjutamiseks äärmiselt rähe. —

VI kl. on mihkudes kirjalikult käänanud:

Nom. Zum nächsten Hofe

Gen. dem nächsten Hofes jne. (kahel lapsel);

kolmandal on:

Nom. Zum nächsten Hofe

Gen. Zum nächsten Hofes jne (3 õpilast ongi VI kl.)

Ka hääldamine on VI klassil halb ja õpetaja parandab rähe selle peale rõhku; mõned eksed parandab, kõiki mitte.

Matemaatika IV+VI kl. Korraldasin testid.
Väimälemine III+IV+V+VI kl. poistega. Õp. Oskar Reinfeldt. Kõigile ühine õppus: ritta, read kaheks, joondu, rühm, pöörded. Osa lapsi on sokkidel, mis sünnis ei ole, sest pööramisel on sokid varsi katki; ka ei ole pärand sedavõrd puhas. Paremad sellenes on pätid.
Käsitöö IV+V+VI kl. Tütarlastele. Õp. S. Konnist. Väljaõmblemised ja ilustused riidel: seinavaip, teskuräti kott jne. Töö on õige algajalaadiline.
Laulmine I+II kl. Õp. J. Nääb. Laste korraldus laulmise tunnis peab teine olema; üks ehk paar lauda eest kõrvale lükata, milleks ruumi klassis küll. Praegu on lapsed ninaga vastu kantslit ja vastu tahvlit, nii et tagumised lapsed midagi ei näe; võik lapsed nõjatavad end laudade peale; seda võiks ainult laulusaalajal, puhkemomendil, laulmise õpetamine läheb.
Eesti keel I+II kl. Õp. Reinfeldt. II klass loeb lugu näkkidest. Pärast jutustavad. Õpetaja võtab asja õige tõsiseks, küsides: „Kus elavad näkid? Vastus: „Wees." Õp.: „Õige; on olemas vee näkid – on olemas!" — Nii tõsiseks jätabki õpetaja selle loo!
II kl. võrdles sallitakse halba käekirja; ainult kahe lapse käekiri on korralik (Loi, Orb).
I klassil on õpetaja mitu lehekülge tähti parandand, tõmmates punasega üle musta ehk selle kõrvale, nii et doppelt jooned tulnud. Laste töö ei näi ka pärastpoole mitte paremaks saamud olevat. – Enne korrektsiooni on vähe üksikuid tähti harjutatud.

11. mail 1927 a.

Helme kool, N:o 14. juure.

II kord.

Üksikuid õpilasi tuleb terve esimese tunni jooksul. Üks tuleb veel kui minu kell näitab 33 min. 9 peal ja kooli kella järele veel 10 minutit rohkem.

Matemaatika III + VI kl. Õp. Margareta Salong.

VI kl. teeb teste. — III klass teeb paberi lippakeste peale jagamisharjutusi. 7 õpilase töö vaatan läbi; kõik need on segaste numbritega kirjutamud; jagamises nullide panemisest pole aimugi. — Klassi aknarnut on katki, kuhu tuule kaitseks pool luuri vinni pandud, onis pimedat kahe aknalist klassi veelgi pimedamaks teeb. Paiss III klassist on oma kuuled tindiga kokku mättinud. Väsinud, hingetumad, tööröömutumad näod on lastel.

Matemaatika II + IV kl. Õp. M. Tass. Annan IV kl.:

1) 250000 : 1000. Siin tehakse terve operatsioon läbi ja saadakse vastuseks 250; aga seletuseks ei osata mitte ühte sõna öelda ei enne ega pärast!

2) Et arvu 3784 korrutada 100-ga, kirjutab IV klass nii:

3784 × 100

400
800
700
300

3 7 8 4 0 0

3) Annan 5,25 suurendada 1000 korda. Esimene poiss ei oska. 4 last 14 hulgast tõstavad käed. Üks neist tuleb ja teeb ja saab: 0,00525; teine tuleb, teeb ja saab: 5,25000; kolmas saab 5250. — Teised ei võta üldse tööst osa.

4) Kutsutu ei oska kirjutada 0,014, vaid kirjutab 0,140. 0,014 korrutada 1000-ga. Üks saab 14; teine saab 001,4 ja ütleb: üks tuhandik neli tervet!

5) Mitu % on 4 kunsteisest kümnest? Üks et 4 %; teised ei teegi ei midagi. % tähendada: saja pealt mingisugune osa!

esimene kontrolltöö
6) 0,5 + 0,08 — ~~xxx~~ teeb selle valmis.
7) 0,9 − 0,04; ei kirjutata küsimärkidega alla. Saab küll õige vastuse, kuid väheseid julgeb tõenäoliselt, et on õige.
8) Kirjutada arvu kaks ja pool. Ühes: 2½; teine 2$\frac{2}{4}$; kolmes 2,5 — teised ei tea nende kohta midagi öelda.
Võib veel vastuseid saada, et gramm on suurem kui kilogramm ja et 3500 grammi on 35 kilogrammi.

27. mail 1927.

Kärka kool, N° 8 juure.

II rühm.

Saksakeel IV kl. Õp. Saulin. Õpetamine suusõnaline. Lapsed vastavad õpetaja küsimiste peale kaunis keerukasti, oskavad konjugeerida, deklineerida ja saavad aru, kui midagi saksakeeles öelda või nõuda. Seega täiesti rahuldavalt.

Matemaatika III kl. Õp. Serafima Tamling. Klass on elav, mõtlemisvõimeline. Sellega võib rääkida. Iehte põhjendus (seletus) küll puudub, ka segavad kaasõpilased ja kordaja määramisel, kuid muidu süsteemi tubli klass.

Eesti keel IV kl. Õp. Väli. Kirjatöös esineb palju vältevigu, nagu „nopides", pea kõigil; rahuldav jne.

27. mail 1927.

Pärsama kool, N° 34. juures.
II kord.

Saksakeel IV kl. Õp. Endrekson. Õige väike täiesti rad grammatilistes reeglites, nagu käände määramises. Ka keelemõistmine pole rahuldav, on natuke väike prole, kuid parema puudusel pidada seegi.
Matemaatika V + VI. Õp. Endrekson. Testid.
Laulmine – klassidevaheline. Õp. G. Vaher. Raskeid laulud. Ei jäta head muljet.

25. mail 1927.

23. mail Hanaküla (testid)
28. " Pühalepa

Lisa 1

PAADLA
2-he klassiline algkool
. . . . . .

„ 1 " detsembril 1927 a.
№ 38 . . .
Kärlal, Saaremaal

Saaremaa
Koolinõunikule.

Võttes teadmiseks Teie märkusi 1926-27 kooliaastal minu kooli revideerimisel leitud väärnähtuste üle, julgen selgitada asja vahekorda järgmiselt:

1.) I. klassi õpilaste raamatust väljakirjutamine ja õpetaja märkused vihikuis. Peale teatava läbirääkimise praktiseerisin Teie nõuandel esitatud järjekordset kirja harjutusviisi järjekindlalt lähtudes elementide ülemineku rangemalt raskemale, millise leian mõjuvaldavaks paremate järelduste saavutamises. Sama meetodi olin kavvitanud omal ajal ka kirjaoskamata kooliastujate juures edukate tulemustega. Siis puudub Teie poolt esitatud õpilaste vihikuis leitud kirjalikkuse märkuste kohta õpetaja poolt, nimetades neid teid praganise ehk sõõdistamise iseloomulikeks, millel puudub õpetamise eesmärk, ei või mina sellega olla päri. Minu teadmisel on need märkused just õpetamiseks kirjutatud.

KM A 649

Parandustöö hoolsamiseks – vihiku tööde rätthendamisel – loeb õpilane, terve klassi ees, valjult märkuse ette, millisele iga õpilase tähelepanu juhitud. Viimast just sellepärast, et teistel õpilastel võivad ette tulla ehk on olnud samas kirjatöös samasugused vead, millele aga ei vaja kõigile üks-aval märkust alla kirjutada, vaid õpetaja – selle ühe märkuse alusel – asub vea ehk kirja puduse selgitusele tervele klassile, olgu klassitahvlil ehk ilma, kuida asi nõuab. On ühele õpilasele kirjutatud märkus tervele klassile nähtavalt selge, laseb õpetaja lugeda järgmist õpilast tema vihikust märkust, millisele järgneb samasuguse selgitus. Ja nii kõik märkused läbi. Kuid katsun hoiduda korraga rohkearvulistest märkustest, jättes mõnda meelega märkimata, teadmisel, et ühes tunnis ei jõuaks tervet ülesannet selgitusteks läbi viia. Need liikan edasi järgmistele kordadele. Seega oleks märkuste puhul midagi õpetatud. Ja kuidas ilma niisuguste märkusteta läbi saada, et õpetajal mälestades iga õpilase poolt tehtavaid vigade kalduvusi ja neid ainult heal aimdusel pärast selgeks teha, jääb mulle arusaamata.

„Kirjutama õpetamise süsteemi puudumise" kohta arvan, et mõnigi õpetaja jõuab sihile kauaaegse praktikal kogut kogemuse, kui nad vahest omapärased.

2./ II. klassi õpilaste emakeele lugemine.

Sissejuhatus: Loetud tüki sisu arendamine on kujunenud moraali ehk usuõpetuse tunnis, aga mitte keelelises harjutuses. - Keelelised harjutused olevs - loetava ümberjutustus lihtsamate keelelise parandustega. Kuid keelelisi parandusi kõrval arvan tähtsamaks mõtte arendamist ja silmaringi laiendamist. Selleks toon loetava tüki sisu ja tuuma õpilaste silma ette küsimistel - vastustel ja sõlmin mõtte elulisi nähtustega. Säält järgneb tüki õpetlik siht, mis kirjanik teda selles on näinud, millest võib väljakujuneda moraaliõpetus ehk mõni muu idee, arvesse võttes tüki omapärasust. Igatahes ei saa iga lugemistüki juures samast järjekorda käsitleda. Nõnguse lugemismaterjali sõelumisel on lapsel kõik tööl tuuma seedimisega, ega saa olema tunnis passüvseid. Ja kui on nõrgemad, siis tõmmavad tugevamad neid järel elavate vastustega. Seega on tükist hoopis rohkem kasu saadud, kui kuiva ümberjutustuse juures, mida tihtipeale laps raamatusõnadel pealt teab, iseseisev arusaamine aga puudub. Selle läbi kogunevad õpilastel elavust, iseteadlikku energiat ja ilmavaadet, mis tõõrovoli printsiipile üle viib. Vastata võiks, et sarnane võte lugemistunni käsitlusega II. klassi õpilastele liig ennealgne, mis nende vastupidavust ja tähtejõudu

paralisseerib. Kuid asi on ümberpöördud: kõige sellega ühenduses seisab iseseisev kiriklöö, roolilugu ja j. m., mis loetud materjali ümberkõstamisel areneb. Igast ainest võtta mida võtta saab — on minu põhimõte.

Et ma tol korral, võib olla, sabtudes muul alal asarti, keelelised vigadused laste vastustes, enesele märkamata, jätsin tähelepanemata, on ju eksisamm emakeele tunni ülesande täitmisens, mida palun andestada. Katsun edespoole võimalikult tunni ülesannet silmas hoida.

Esinen vastulausega mitte kargutamise mõttes, vaid selgitan asja oma vaatekohalt kogust andmetel ja nähtustel. Kuid soovin ajavooluga sammu pidada, millest võib olla, olen maha jäänud. Sellepärast jääb mul tungiv palve — järgmisel revideerimisel Teie poolt lubada mulle eesti keele proovitund näha.

A. Allik
Paadla roolijuhatoja.

K 11649